

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

МЕДІАРЕДАГУВАННЯ

Навчально-методичний посібник
для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності С7 Журналістика ОП «Журналістика»

Вінниця
2026

УДК 070:004.92(076)

М 42

*Затверджено вченою радою
факультету інформаційних і прикладних технологій ДонНУ імені Василя Стуса
(протокол № 8 від 18 лютого 2026 р.)*

Укладачі:

Борищук В. В. – асистент кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса;

Дремблюга О. В. – старший викладач кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Антонюк О. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, теорії та історії української і світової літератури ДонНУ імені Василя Стуса;

Родигін К. М. – кандидат філософських наук, доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса.

М 42 Медіаредагування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності С7 Журналістика ОП «Журналістика» / уклад. В. В. Борищук, О. В. Дремблюга. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2026. 62 с.

Навчально-методичний посібник до дисципліни «Медіаредагування» розроблений для допомоги здобувачам вищої освіти за спеціальністю С7 Журналістика ОП «Журналістика». У виданні комплексно подані теми та анотації лекцій, питання для самоконтролю та практичні завдання до кожної з тем. Посібник містить завдання для самостійної роботи здобувача, питання для підготовки до заліку та іспиту, а також рекомендовану літературу для використання під час вивчення дисципліни, а також сприятиме більш глибокому дослідженню проблематики професійного редагування професійних медіа.

Рекомендовано для здобувачів та викладачів Донецького національного університету імені Василя Стуса спеціальності С7 Журналістика ОП «Журналістика».

УДК 070:004.92(076)

© Борищук В. В., 2026

© Дремблюга О. В., 2026

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПРИНЦИПИ РЕДАГУВАННЯ В МЕДІА	7
ТЕМА № 1. МЕДІАРЕДАГУВАННЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА	7
ТЕМА № 2. РЕДАКТОР ЯК УЧАСНИК СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ: ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ.....	9
ТЕМА № 3. ТИПОЛОГІЯ РЕДАКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕДАГУВАННЯ В ПРОФЕСІЙНИХ МЕДІА	11
ТЕМА № 4. ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВНИЙ ОБ'ЄКТ РЕДАКТОРСЬКОГО АНАЛІЗУ	13
ТЕМА № 5. РЕДАКТОРСЬКИЙ АНАЛІЗ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВТРУЧАННЯ В ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ТЕКСТ.....	15
ТЕМА № 6. РЕДАКТОРСЬКА ПРАВКА. ВИДИ ПРАВОК ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ЖУРНАЛІСТСЬКОМУ ТЕКСТІ.....	17
ТЕМА № 7. МЕЖІ ВТРУЧАННЯ РЕДАКТОРА В ТЕКСТ. ПРОБЛЕМА «АВТОР – РЕДАКТОР»	19
ТЕМА № 8. ЛОГІЧНІ ТА КОМПОЗИЦІЙНІ ЗАСАДИ Й НОРМИ РЕДАГУВАННЯ.....	21
ТЕМА № 9. ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ МОВИ В МЕДІАТЕКСТІ. МОВНА НОРМА ТА ЇЇ РОЛЬ У РЕДАГУВАННІ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ТЕКСТІВ.....	23
ТЕМА № 10. ЗАГОЛОВОК, ПІДЗАГОЛОВОК ТА ЛІД ЯК КЛЮЧОВІ ЦЕНТРИ І КОМПОЗИЦІЙНІ СТРИЖНІ МЕДІАТЕКСТУ	25
ТЕМА № 11–12. ФАКТЧЕКІНГ ЯК СКЛАДОВА РЕДАКТОРСЬКОЇ РОБОТИ.....	27
ТЕМА № 13–14. ТИПОВІ ПОМИЛКИ В МЕДІА. ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА СПОСОБИ ВИПРАВЛЕННЯ	29
ТЕМА № 15–16. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА МЕДІАРЕДАГУВАННЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	32
ЧАСТИНА 2. РЕДАГУВАННЯ В МЕДІА: ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРОВИХ МОДЕЛІВ ТА МЕДІАФОРМАТІВ	34
ТЕМА № 1. РЕДАГУВАННЯ МЕДІАТЕКСТІВ У РОЗРІЗІ ЖАНРІВ ЖУРНАЛІСТИКИ. ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ	34

ТЕМА № 2–3. РЕДАГУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ: ЖАНРОВІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ДЛЯ ДРУКОВАНИХ І ОНЛАЙН-МЕДІА	36
ТЕМА № 4–5. ІНФОРМАЦІЙНІ ЖАНРИ В АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА: ПРИНЦИПИ ТА ПРИЙОМИ РЕДАГУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РАДІО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ.....	38
ТЕМА № 6–7. АНАЛІТИЧНІ ЖАНРИ ЖУРНАЛІСТИКИ: ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ РЕДАГУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ТЕКСТІВ ДЛЯ ПРЕСИ Й ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ.....	40
ТЕМА № 8–9. РЕДАГУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У РАДІО-Й ТЕЛЕМОВЛЕННІ: СПЕЦИФІКА АУДІО- ТА ВІДЕОФОРМАТІВ	42
ТЕМА № 10–11. ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ ЖАНРИ: ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ ДЛЯ ДРУКОВАНИХ ТА ОНЛАЙН-МЕДІА.....	44
ТЕМА № 12–13. ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ В АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА: РЕДАГУВАННЯ ЖАНРІВ У СИСТЕМІ РАДІОМОВЛЕННЯ ТА ТЕЛЕБАЧЕННЯ.....	46
ТЕМА № 14. СПЕЦИФІКА РЕДАГУВАННЯ РЕКЛАМНИХ І PR-ТЕКСТІВ ...	48
ТЕМА № 15. ОСОБЛИВОСТІ РЕДАГУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРОФЕСІЙНИХ МЕДІА	50
ТЕМА № 16. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДІАРЕДАГУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	52
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	54
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ	55
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА	56
ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ.....	58
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60

ВСТУП

Навчальна дисципліна «**Медіаредагування**» є важливим складником професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С7 Журналістика. Курс належить до циклу фахової та практичної підготовки й спрямований на формування в майбутніх журналістів системного розуміння процесів створення, опрацювання, удосконалення та адаптації медіатекстів відповідно до жанрових, стилістичних, мовних, етичних і технологічних стандартів сучасних медіа.

Дисципліна «Медіаредагування» має комплексний і міждисциплінарний характер, поєднуючи теоретичні засади редакторської діяльності з практикою роботи в друкованих, аудіовізуальних та онлайн-медіа. Особлива увага приділяється ролі редактора в соціокомунікаційному процесі, відповідальності за якість, достовірність і коректність інформаційного продукту, а також впливу цифрових технологій і штучного інтелекту на сучасні редакторські практики.

Курс складається з 2 частин та охоплює такі взаємопов'язані тематичні блоки:

- теоретичні основи медіаредагування та професійні функції редактора;
- редагування журналістських матеріалів різних жанрів;
- мовностилістичне, фактологічне, композиційне та логічне редагування медіатекстів;
- особливості редагування матеріалів для друкованих, радіо-, телевізійних та інтернет-медіа;
- етичні стандарти, правові засади та відповідальність редактора;
- використання цифрових інструментів і технологій штучного інтелекту в редакторській діяльності.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок професійного медіаредагування, необхідних для підготовки якісного, конкурентоспроможного та соціально відповідального медіапродукту з урахуванням жанрової специфіки, платформи поширення та потреб аудиторії.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів із теоретичними засадами та видами медіаредагування;
- сформуванню розуміння ролі редактора в сучасному медіапросторі;
- навчити застосовувати основні прийоми мовного, стилістичного, логічного та фактологічного редагування;
- розвинути вміння редагувати журналістські матеріали різних жанрів і форматів;

- сформувати навички роботи з медіатекстами для різних каналів комунікації;
- ознайомити з можливостями та ризиками використання цифрових технологій і штучного інтелекту в редакторській практиці.

За результатами вивчення дисципліни слід очікувати такі:

✓ **інтегральна компетентність:**

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі журналістики та соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук, характеризується невизначеністю умов;

✓ **загальні компетентності здобувачів вищої освіти:**

- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК03);
- здатність спілкуватися державною мовою (ЗК11);

✓ **спеціальні компетентності здобувачів вищої освіти:**

- здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності (СК01);
- здатність організовувати й контролювати командну професійну діяльність (СК04).

✓ **результати навчання здобувачів вищої освіти:**

- оцінювати власний або чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом із колегами (ПР03);
- вільно спілкуватися щодо професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою (ПР11);
- передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціально-комунікаційних наук, а також розробляти контент, що сприятиме поширенню серед аудиторії навичок медіаграмотності (ПР13);
- планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану як на генерування інформаційного контенту, так і створення медіапродукту, а також його промоцію (ПР16).

Навчально-методичний посібник виконує функцію практичного інструмента для опанування дисципліни «Медіаредагування», поєднуючи теоретичні положення з практичними завданнями, прикладами з реальної медіапрактики, спрямованими на розвиток професійних редакторських компетентностей.

ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПРИНЦИПИ РЕДАГУВАННЯ В МЕДІА

ТЕМА № 1. МЕДІАРЕДАГУВАННЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Анотація лекційного заняття

Медіаредагування як складова професійної підготовки журналіста та медіафахівця. Предмет, об'єкт, мета і завдання дисципліни, її теоретичні та прикладні аспекти. Місце медіаредагування в системі соціальних комунікацій і журналістичкознавчих дисциплін. Історичні передумови формування медіаредагування як окремої навчальної галузі. Зв'язок медіаредагування з мовознавством, стилістикою, журналістикою, медіаетикою та медіаправом. Роль дисципліни у формуванні професійного мислення, відповідальності та редакторської культури.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність медіаредагування як складової професійної підготовки журналіста?
2. Який предмет, об'єкт, мета та основні завдання дисципліни «Медіаредагування»?
3. Яке місце медіаредагування в системі соціальних комунікацій і журналістичкознавчих дисциплін?
4. Які історичні передумови сприяли формуванню медіаредагування як окремої навчальної галузі?
5. Як медіаредагування пов'язане з мовознавством, стилістикою, медіаетикою та медіаправом?
6. Яке значення має дисципліна у формуванні професійного мислення та редакторської культури?

Практичні завдання

1. Проведіть аналіз подібних силабусів та робочих програм із тематики дисципліни «Медіаредагування», які викладають в інших ЗВО України. У чому спостерігається схожість та відмінність ключових критеріїв? Поясніть, які акценти простежуються в описі дисциплін або робочих програм? Подайте результати у форматі порівняльної таблиці:

Критерій	Мовна підготовка: редагування (https://surl.cc/zqqqsd)	Основи редагування (https://surl.lu/bwzngt)	Редагування в ЗМІ (https://surl.li/uccilo)	Медіа- редагування
Анотація				
Об'єкт				
Предмет				
Мета				

Критерій	Мовна підготовка: редагування (https://surli.cc/zqggsd)	Основи редагування (https://surli.lu/bwzngt)	Редагування в ЗМІ (https://surli.li/uccilo)	Медіа- редагування
Завдання				
Результати				
Компетентності				

2. Підготуйте короткий виступ (до 2 хв) на тему «Навіщо журналісту медіаредагування?» Спробуйте своєю промовою привернути увагу аудиторії та переконати її.

3. Використовуючи будь-який онлайн-інструмент (Miro, Canva) або звичайний папір, створіть спільно інтелектуальну карту (Mind Map) дисципліни «Медіаредагування». У центрі – медіаредагування. Від нього мають відгалужуватися «гілки» до сусідніх наук (психологія, соціологія, дизайн, ІТ). На кожній гілці напишіть один приклад того, що редактор запозичує з цієї науки. Наприклад: Психологія → знання про сприйняття заголовків.

4. Об'єднайтеся в мінігрупи та створіть короткий «Професійний портрет редактора», у якому опишіть ключові риси мислення редактора; визначте його місце в медіакоманді; покажіть, як дисципліна «Медіаредагування» впливає на формування журналіста як відповідального комунікатора. Подайте портрет у форматі плакату, інфографіки або концептуального опису (на вибір здобувача).

5. Уявіть, що ви є редактором стрічки новин. Журналіст прислав термінову новину про «вибух», посилаючись на один анонімний канал. Опишіть ваші дії, спираючись на завдання дисципліни (перевірка точності, достовірності). Знайдіть на сайті ІМІ (Інститут масової інформації) «Білий список» медіа. Оберіть одне медіа з переліку та знайдіть там приклад, як редакція подає «чутки» або «неперевірену інформацію» (зазвичай це маркується як «чекаємо на офіційне підтвердження»). Відредагуйте «сиру» новину журналіста так, щоб вона відповідала стандартам високої редакторської культури.

ТЕМА № 2. РЕДАКТОР ЯК УЧАСНИК СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ: ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ

Анотація лекційного заняття

Редактор у структурі масової комунікації як ключова фігура виробництва медіаконтенту. Функції редактора на різних етапах підготовки журналістського матеріалу. Професійні вимоги до редактора: фахові знання, мовна компетентність, аналітичне мислення, етична відповідальність. Редактор як посередник між автором, редакцією та аудиторією. Особливості роботи редактора в різних типах медіа та редакційних моделях.

Питання для самоконтролю

1. Яку роль відіграє редактор у структурі масової комунікації?
2. Які основні функції виконує редактор на різних етапах підготовки журналістського матеріалу?
3. Які професійні компетентності є визначальними для діяльності редактора?
4. У чому полягає посередницька роль редактора між автором, редакцією та аудиторією?
5. Як змінюється робота редактора залежно від типу медіа?
6. Які особливості редакторської діяльності зумовлені різними редакційними моделями?

Практичні завдання

1. Ознайомтеся та проаналізуйте «Паспорт професії: професійний стандарт «Редактор мультимедійних видань засобів масової інформації»» (<https://surl.li/fkfyqp>). Поясніть, які комунікаційні функції виконує редактор у процесі створення медіапродукту (взаємодія з авторами, зворотний зв'язок із аудиторією, координація роботи з іншими учасниками процесу). Систематизувати вимоги у вигляді таблиці: знання, уміння, навички (комунікаційні, технічні, управлінські, етичні).

2. Прочитайте редакційну політику видання «Детектор медіа» (<https://detector.media/page/editionpolicy/>) і визначте, які принципи роботи й стандарти діяльності там прописані. Висловіть власну оцінку, чи достатньо прозоро описано етичні стандарти та роль редактора? Що, на вашу думку, можна було б додати або змінити?

3. Ознайомтеся із професійними порадами щодо редагування тексту від медіа-спільноти «Як редагувати власний текст: 10 порад» (<https://surl.li/uvyycr>).

Візьміть власний журналістський текст та застосуйте щонайменше 5 порад зі статті до редагування свого тексту. Опишіть, як кожна порада вплинула на якість тексту (до / після).

4. Уявіть, що ви редактор інтернет-видання. Візьміть будь-який новинний матеріал із онлайн-видання (Українська правда, Радіо Свобода, Суспільне. Новини, Дзеркало тижня, Громадське). Ваша задача – надати автору редакторські коментарі до матеріалу. Виокремте 5 місць у тексті, які потребують редагування (логіка, факти, мовна норма, стилістика). Напишіть до кожного місця короткий коментар-вказівку (що й чому потрібно змінити). Запропонуйте варіант виправленого фрагмента.

5. Напишіть власне висловлення (не менше 200 слів) на тему: «Як редактор виступає посередником між автором і аудиторією?»

Питання для роздумів, які необхідно висвітлити у висловлюванні:

- 1) Які функції редактора дають змогу покращити взаєморозуміння між автором і читачем?
- 2) Як редактор адаптує зміст під цільову аудиторію?
- 3) Які виклики на цьому шляху (наприклад, різні очікування авторів та аудиторії)?

ТЕМА № 3. ТИПОЛОГІЯ РЕДАКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕДАГУВАННЯ В ПРОФЕСІЙНИХ МЕДІА

Анотація лекційного заняття

Основні види редакторської діяльності та їх класифікація. Специфіка редакторської роботи в друкованих, електронних та онлайн-медіа. Редакторська діяльність у новинній, аналітичній, публіцистичній та розважальній журналістиці. Етичні принципи редакторської роботи, дотримання професійних стандартів і балансу інтересів. Правові основи редагування: авторське право, відповідальність за поширення інформації, запобігання маніпуляціям і дезінформації.

Питання для самоконтролю

1. Які основні види редакторської діяльності виокремлюють у сучасних медіа?
2. У чому полягає специфіка редакторської роботи в різних типах медіа?
3. Які особливості редагування характерні для новинної, аналітичної та публіцистичної журналістики?
4. Які етичні принципи є базовими для редакторської діяльності?
5. Які правові норми регламентують редакторську роботу в медіа?
6. Як редактор може запобігати маніпуляціям і поширенню дезінформації?

Практичні завдання

1. Об'єднайтеся у пари. Оберіть одне професійне українське та міжнародне медіа (на вибір здобувачів). Проаналізуйте структуру редакції (за публічними даними, рубриками, типами матеріалів). Визначте, які види редакторської діяльності представлені (новинні, аналітичні, літературні, фактчекінгові, випускові тощо). Підсумуйте, який тип редакторської діяльності є домінантним і чому.

2. Порівняйте дві публікації на одну тему / подію з різних типів медіа (новина в пресі / онлайн-виданні та на радіо / телебаченні). Визначте, які редакторські підходи застосовано в кожному матеріалі. Проаналізуйте: 1) структуру тексту; 2) баланс фактів і коментарів; 3) рівень інтерпретації. Зробіть висновок про специфіку редакторської роботи залежно від типу медіа.

3. Візьміть три тексти різних жанрів: інформаційний, аналітичний та художньо-публіцистичний (колонка, есе) з інтернет-видання «Українська правда» (<https://www.pravda.com.ua/articles/>). Для кожного тексту визначте ключові редакторські ризики (перевантаженість, суб'єктивність, емоційність, фактологічні прогалини). Запропонуйте редакторські правки, характерні саме для цього жанру. Поясніть, чому ці правки не були б доречними в іншому жанрі. Подайте результати у вигляді таблиці «Жанр – редакторські завдання – приклади правок».

4. Ознайомтесь із Кодексом етики українського журналіста (<https://cje.org.ua/ethics-codex/>). Визначте 5 етичних принципів, які безпосередньо стосуються роботи редактора. Знайдіть у професійних медіа приклади дотримання або порушення цих принципів. Опишіть роль редактора у запобіганні етичним порушенням.

5. Ознайомтесь із базовими положеннями Закону України «Про авторське право і суміжні права» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>). Уявіть ситуацію: редактор готує до публікації матеріал із запозиченими фото, цитатами та фрагментами іншого тексту. Визначте, які правові ризики можуть виникнути. Які дії має здійснити редактор, щоб уникнути порушення закону? Запропонуйте редакторський список правової безпеки матеріалу.

6. Оберіть один приклад спростованої новини із матеріалів фактчекінгового проєкту StopFake (<https://www.stopfake.org/uk/golovna/>). Проаналізуйте, які редакторські помилки або прорахунки сприяли її поширенню. Запропонуйте алгоритм редакторської перевірки матеріалів, що можуть містити маніпуляції або фейки.

ТЕМА № 4. ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВНИЙ ОБ'ЄКТ РЕДАКТОРСЬКОГО АНАЛІЗУ

Анотація лекційного заняття

Поняття журналістського тексту та його комунікативна природа. Журналістський текст як результат соціальної взаємодії та інформаційного впливу. Структурні, жанрові та функціональні особливості медіатекстів. Зміст, форма і прагматика тексту як основні параметри редакторського аналізу. Журналістський текст у контексті редакторського оцінювання та вдосконалення.

Питання для самоконтролю

1. Як визначається поняття журналістського тексту та його комунікативна природа?
2. Чому журналістський текст розглядають як результат соціальної взаємодії?
3. Які структурні та жанрові особливості притаманні медіатекстам?
4. Які функції виконує журналістський текст у медіакомунікації?
5. Які параметри тексту є ключовими для редакторського аналізу?
6. У чому полягає редакторське оцінювання журналістського тексту?

Практичні завдання

1. Оберіть журналістський матеріал із професійного загальнонаціонального онлайн-медіа (Громадське, NV, Суспільне. Новини – на вибір здобувача). Визначте тему, мету та адресата тексту. Проаналізуйте, який комунікативний намір реалізує автор (інформування, переконання, пояснення, вплив). Поясніть, чому цей текст можна вважати результатом соціальної взаємодії між журналістом і аудиторією.

2. Оберіть аналітичний матеріал із BBC News Україна (<https://www.bbc.com/ukrainian>). Виокремте основні структурні елементи тексту (заголовок, лід, основна частина, бекграунд, висновки). Оцініть логіку подачі інформації та послідовність викладу. Запропонуйте редакторські зміни, які могли б покращити структуру матеріалу.

3. Об'єднайтеся у мінігрупи (2–3 особи). Знайдіть три матеріали з онлайн-видання «Дзеркало тижня», кожен із яких був би прикладом з різних жанрів журналістики. Визначте жанр тексту (замітка, звіт, інтерв'ю, кореспонденція, стаття, замальовка, памфлет тощо). Проаналізуйте, які жанрові ознаки це підтверджують (мова, структура, наявність оцінок, джерела). Вкажіть, які функції виконує текст у медіакомунікації (інформаційну, пояснювальну, оцінну, впливову).

4. Оберіть публікацію із рубрики «Колонки» інтернет-видання «Української правди» (<https://www.pravda.com.ua/columns/>). Проаналізуйте зміст тексту (факти, аргументи, ключові меседжі). Оцініть форму подачі (стиль, мовні засоби, образність). Визначте прагматичний ефект тексту: яку реакцію він має викликати в аудиторії. Запропонуйте редакторські правки, спрямовані на посилення прагматичного впливу.

5. Візьміть інформаційний матеріал місцевого онлайн-медіа і адаптуйте його для іншого формату або аудиторії. Переробіть новинний текст у формат: короткої новини для соцмереж, радіопередачі, телеефіру чи пояснювального матеріалу для широкої аудиторії. Опишіть, які структурні, стилістичні та прагматичні зміни ви додали як редактор. Поясніть, як ці зміни впливають на комунікативну ефективність тексту.

ТЕМА № 5. РЕДАКТОРСЬКИЙ АНАЛІЗ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВТРУЧАННЯ В ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ТЕКСТ

Анотація лекційного заняття

Сутність редакторського аналізу та його роль у підготовці якісного медіа-тексту. Основні етапи редакторського аналізу: попередній, поглиблений, підсумковий. Критерії оцінювання тексту з погляду змісту, логіки, структури, мови та фактичної точності. Редакторський аналіз як засіб виявлення помилок і недоліків. Аналітична робота редактора як основа професійного редакторського втручання.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність редакторського аналізу?
2. Яку роль відіграє редакторський аналіз у підготовці якісного медіа-тексту?
3. Які основні етапи редакторського аналізу?
4. За якими критеріями оцінюється журналістський текст?
5. Які типи помилок і недоліків виявляються під час редакторського аналізу?
6. Чому аналітична робота є основою професійного редакторського втручання?

Практичні завдання

1. Ознайомтеся із матеріалом Інституту масової інформації «Чи захищена українська аудиторія від травмувального контенту» (<https://imi.org.ua/monitorings/chy-zahyshhena-ukrayinska-audytoriya-vid-travmuyuchogo-kontentu-i68860>). Проведіть попередній редакторський аналіз тексту. Визначте: 1) тему та основний інформаційний привід; 2) цільову аудиторію; 3) жанр і формат матеріалу. Оцініть загальну читабельність і доцільність публікації без глибокого втручання.

2. Проаналізуйте аналітичний матеріал від ІМІ «Виправдання і погрози: кремлівська пропаганда за переговорами ховає наміри Москви» (<https://imi.org.ua/monitorings/vypravdannya-i-pogrozy-kremlivska-propaganda-za-peregovoramy-hovaye-namiry-moskvy>) щодо логіки викладу матеріалу: 1) послідовність аргументів; 2) зв'язок між абзацами; 3) відповідність заголовка змісту. Виявіть логічні помилки або смислові прогалини (якщо вони наявні). Запропонуйте редакторські рішення для їх усунення.

3. Візьміть інформаційний матеріал місцевого онлайн-видання (на вибір здобувача). Виокремте структурні елементи тексту (заголовок, лід, основна частина, бекграунд). Оцініть ефективність структури з погляду сприйняття інформації. Запропонуйте альтернативну структуру матеріалу, якщо це необхідно.

4. Ознайомтеся із рубрикою «Погляди» інтернет-медіа «NV» (<https://nv.ua/ukr/opinion.html>). Оберіть три публікації та знайдіть мовні та стилістичні недо-

ліки: порушення мовних норм; суржик; канцеляризми; надмірну емоційність; стилістичну неоднорідність. Запропонуйте редакторські виправлення. Поясніть, чому саме ці мовні зміни є доцільними з професійного погляду.

5. На основі одного із проаналізованих текстів у Завданні 4 виконайте підсумковий етап редакторського аналізу. Узагальніть результати аналізу за критеріями: 1) зміст; 2) логіка; 3) структура; 4) мова; 5) фактична точність. Ухваліть редакторське рішення: мінімальне редагування, суттєве редагування або повернення тексту автору на доопрацювання. Аргументуйте своє рішення як редактора.

ТЕМА № 6. РЕДАКТОРСЬКА ПРАВКА. ВИДИ ПРАВОК ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ЖУРНАЛІСТСЬКОМУ ТЕКСТІ

Анотація лекційного заняття

Поняття редакторської правки та її місце в загальному редакторському процесі. Класифікація редакторських правок та характеристика кожного виду. Застосування правок залежно від жанру, формату та цільового призначення матеріалу. Поєднання виправлення помилок і вдосконалення тексту. Редакторська правка як засіб підвищення інформативності, зрозумілості та якості журналістського тексту.

Питання для самоконтролю

1. Що таке редакторська правка та яке її місце в редакторському процесі?
2. Які основні види редакторських правок виокремлюють у журналістиці?
3. Як вибір виду правки залежить від жанру та формату матеріалу?
4. У чому полягає поєднання виправлення помилок і вдосконалення тексту?
5. Як редакторська правка впливає на інформативність і зрозумілість матеріалу?
6. Які професійні вимоги слід враховувати під час здійснення правки?

Практичні завдання

1. Ознайомтеся із матеріалом інтернет-медіа «Громадське» – «Єдиний цифровий стандарт: як “Прозоре будівництво 2.0” мінімізує корупцію» (<https://surl.lu/iokddr>). Визначте, які види редакторської правки до нього доцільні (коректурна, стилістична, логічна, композиційна, смислова тощо). Обґрунтуйте вибір кожного виду правки. Поясніть, які правки є обов'язковими, а які – факультативними. Подайте роботу у формі таблиці «Фрагмент тексту – вид правки – обґрунтування».

2. Об'єднайтеся у 3 групи. Розподіліть ролі: 1) коректори; 2) стилістичні редактори; 3) логіко-смислові редактори. Кожна група редагує текст тільки у своєму напрямі. Потім порівняйте три версії. Обговоріть, яка правка дала найбільший ефект та чому комплексна правка завжди ефективніша.

3. Знайдіть 3 інформаційні матеріали з різних онлайн-видань про одну подію. Порівняйте побудову їх матеріалів та визначте їх основні подібності та відмінності.

4. Вам доручили зробити матеріал більш доступним для різної аудиторії: молодь, освітяни, офісні працівники, люди похилого віку. Здійсніть правку, спрямовану на спрощення складних конструкцій, уточнення термінів та покращення логіки викладу для кожної із аудиторій. Не скорочуючи сенс, спробуйте підвищити інформативність і зрозумілість тексту. Поясніть, які саме види пра-

вок ви застосували для кожної із аудиторій. Текст для адаптації: «Прогрес в умовах апокаліпсису: головні медіависновки – 2025» (<https://detector.media/community/article/247051/2026-01-16-progres-v-umovakh-apokalipsysa-golovni-media-vysnovky-2025/> Детектор. медіа).

5. Уявіть, що ви створюєте внутрішній документ редакції – «Принципи редакторської правки». Сформулюйте 7–10 правил, які регулюють: вибір виду правки; повагу до авторського стилю; відповідальність за зміст. Для кожного правила наведіть короткий приклад. Презентуйте кодекс групі та обговоріть відмінності між версіями. Сформулюйте короткий редакторський коментар автору щодо внесених змін.

ТЕМА № 7. МЕЖІ ВТРУЧАННЯ РЕДАКТОРА В ТЕКСТ. ПРОБЛЕМА «АВТОР – РЕДАКТОР»

Анотація лекційного заняття

Поняття меж редакторського втручання в журналістський текст. Співвідношення авторської свободи та редакторської відповідальності. Збереження індивідуального стилю автора під час редагування. Типові конфлікти у взаємодії автора і редактора. Етичні та професійні засади конструктивної співпраці в редакційному процесі.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під межами редакторського втручання?
2. Як співвідносяться авторська свобода та редакторська відповідальність?
3. Як зберігається індивідуальний стиль автора під час редагування?
4. Які типові конфлікти виникають у взаємодії автора і редактора?
5. Які етичні засади регулюють співпрацю автора й редактора?
6. Як досягти конструктивної взаємодії в редакційному процесі?

Практичні завдання

1. Ознайомтеся із медіаматеріалом «Журналіст VS Редактор: поради Отара Довженка “як переживати втручання чужих мацаків у свій текст”» (<https://www.uaredactor.com.ua/zhurnalist-vs-redaktor/>). Обговоріть матеріал та дайте відповіді на запитання:

1) Яка, на вашу думку, основна роль редактора у створенні медійного продукту, і чому редакція тексту – це не просто технічна операція, а частина творчого процесу? Обговоріть аргументи автора про те, що редактор є гарантом концепції видання і може підвищувати якість тексту.

2) Чому багатьом журналістам важко сприймати втручання редактора у текст, і як це впливає на професійний розвиток автора? Спробуйте знайти баланс між творчою ідентичністю авторського тексту та вимогами видання.

3) У чому полягають можливі джерела непорозумінь між журналістом і редактором, і які способи комунікації можуть допомогти їх уникати? Обговоріть етапи постановки завдання, уточнення форматів і очікувань.

4) Як ви оцінюєте твердження, що робота редактора може бути непростотою для автора, але врешті-решт корисною для професійного зростання журналіста? Підтримайте думку прикладами з власного досвіду або спостережень.

5) Які етичні питання виникають у процесі редагування текстів (наприклад, щодо авторської позиції, заголовків або правок), і як їх правильно розв'язувати? Обговоріть, чи доцільно узгоджувати всі значущі зміни між автором і редактором.

6) Як сформувати ефективну співпрацю між журналістом і редактором з урахуванням різних очікувань та робочих підходів? Проаналізуйте, які навички потрібні обом для побудови професійного діалогу.

7) Чи може редактор бути не лише технічним коректором, а й співтворцем матеріалу? Якщо так – які переваги й недоліки такої ролі? Порівняйте функції редактора як наставника і як «фільтра» в контексті медійної якості.

2. Рольова гра «Редакційний конфлікт»

Здобувачі об'єднуються у пари: один – «журналіст», інший – «редактор». Журналіст має захистити свій текст (публікацію в медіа на вибір здобувача), а редактор має довести, що він порушує принцип журналістських стандартів / дотримання мовних норм / логіки побудови тексту тощо, і переконати автора переписати матеріал. Обговоріть, із чим «пара» зійшла згоди, а з чим – ні та чи зміг редактор не вийти за межі втручання в текст.

3. Ознайомтеся з рубрикою «Колонки» онлайн-видання «Українська правда» (<https://www.pravda.com.ua/columns/>). Уявіть, що ви є редактором цього матеріалу. Оберіть 3 публікації із рубрики та позначте фрагменти, де рука редактора могла б втрутитися. Розподіліть ці фрагменти на три категорії: 1) допустиме втручання; 2) небажане, але можливе; 3) недопустиме. Аргументуйте кожне рішення з позиції професійної етики.

4. Об'єднайтеся у пари та розподіліть ролі «автора» та «редактора». Автор обирає приклад невдалого (на думку здобувача) інформаційного матеріалу серед публікацій онлайн-медіа «ТСН», який подає редактору на затвердження. Редактор пропонує 5–7 правок різних типів. Автор визначає, з якими правками він згоден, а з якими – ні. Разом сформулюйте компромісний варіант тексту. Пара формулює 3–4 принципи, що сприяють збереженню індивідуальний стиль.

5. Уявіть, що ви створюєте редакційний маніфест взаємодії автора й редактора. Сформулюйте 8–10 принципів співпраці. Врахуйте авторську свободу; відповідальність редактора; спільну відповідальність перед аудиторією. Подайте маніфест у форматі короткої усної презентації з використанням текстових та візуальних елементів (інфографіки).

ТЕМА № 8. ЛОГІЧНІ ТА КОМПОЗИЦІЙНІ ЗАСАДИ Й НОРМИ РЕДАГУВАННЯ

Анотація лекційного заняття

Логіка викладу як основа зрозумілості журналістського тексту. Композиційна організація матеріалу та її роль у сприйнятті інформації. Види композиційних моделей у медіатекстах. Типові логічні та структурні помилки, що виникають у журналістських матеріалах. Редакторські прийоми усунення порушень логіки та композиції.

Питання для самоконтролю

1. Чому логіка викладу є основою зрозумілості журналістського тексту?
2. Яку роль відіграє композиція у сприйнятті медіаматеріалу?
3. Які композиційні моделі використовуються в журналістських текстах?
4. Які логічні помилки найчастіше трапляються в медіатекстах?
5. Які структурні порушення потребують редакторського втручання?
6. Які прийоми застосовує редактор для усунення логічних і композиційних недоліків?

Практичні завдання

1. Перейдіть до будь-якої новинної публікації на сайті Суспільне Новини (<https://suspiilne.media/news/>). Оберіть один інформаційний матеріал. Розпишіть його композиційну структуру: заголовок, лід, основні смислові блоки, додаткову інформацію, завершення. Визначте, за якою композиційною моделлю побудований текст (інвертована піраміда, хронологічна, комбінована тощо). Підсумуйте, чи сприяє така композиція швидкому та точному розумінню інформації.

2. Оберіть аналітичний матеріал з онлайн-видання BBC News Україна (<https://www.bbc.com/ukrainian>). Один здобувач виписує абзаци тексту без збереження порядку. Інший здобувач відновлює логічну послідовність, пояснює, за якими логічними зв'язками він це зробив (причина → наслідок, аргумент → висновок, загальне → конкретне). У парі обговоріть, які фрагменти було найскладніше логічно впорядкувати і чому.

3. Перейдіть до будь-якого великого матеріалу на сайті NV.ua (<https://nv.ua/ukr>). Проаналізуйте логіку та композицію тексту. Перебудуйте матеріал так, ніби він готується: 1) для соціальних мереж; 2) для месенджерів / каналів / стрічки новин. Опишіть: які частини ви скоротили; які перемістили; які логічні акценти підсилили. Поясніть, чому така композиція буде ефективнішою для нового формату.

4. Перегляньте або прослушайте новинний сюжет одного із локальних медіа Вінниччини чи вашого регіону. Зафіксуйте послідовність подання інформації в

сюжеті. Визначте: чи логічно вибудована структура; чи немає повторів або стрибків думки. Запропонуйте альтернативний варіант композиції сюжету (усно або письмово). Обговоріть у парі, як редактор може впливати на логіку матеріалу без зміни фактів.

5. Об'єднайтеся у 3 групи та створіть коротку редакторську пам'ятку, яка міститиме: 1) 5–7 ключових правил логіки журналістського тексту; 2) найпоширеніші композиційні помилки; 3) базові редакторські прийоми їх усунення; 4) приклади «як було / як стало». Форма подачі: 1 група – інфографіка; 2 група – плакат; 3 група – мініпрезентація.

ТЕМА № 9. ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ МОВИ В МЕДІАТЕКСТІ. МОВНА НОРМА ТА ЇЇ РОЛЬ У РЕДАГУВАННІ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ТЕКСТІВ

Анотація лекційного заняття

Мова медіа як динамічна система, що відображає суспільні процеси. Сучасні тенденції розвитку лексики, граматики та стилістики медіамови. Поняття мовної норми та її різновиди. Проблема співвідношення нормативності та експресивності. Роль редактора у забезпеченні мовної культури та стилістичної адекватності тексту.

Питання для самоконтролю

1. Які риси характеризують мову сучасних медіа?
2. Які тенденції розвитку лексики та стилістики спостерігаються в медіамові?
3. Що таке мовна норма та які її різновиди?
4. У чому полягає проблема співвідношення нормативності та експресивності?
5. Яку роль виконує редактор у забезпеченні мовної культури тексту?
6. Як досягається стилістична адекватність журналістського матеріалу?

Практичні завдання

1. Ознайомтеся із науковою публікацією дослідниці О. Кононенко «Мова українських медіа і взаємодія з науково-освітнім дискурсом: стан інформаційно-комунікативної культури суспільства» (<http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v64/24.pdf>). Об'єднайтеся в 4 групи, кожна з яких має поміркувати щодо дискусійного питання:

1) Зважаючи на те, що мова масмедіа виконує роль моделі національної мови та суттєво впливає на літературні норми, як медіаредактору балансувати між вимогою оперативності та обов'язком зберігати «взірцевість» мови? Чи мають сучасні медіа нести відповідальність за загальне падіння мовної культури в суспільстві?

2) У статті стверджується, що помилки в масмедіа є суспільно небезпечним явищем, оскільки формують неправильні комунікативні стереотипи. Обговоріть, які саме типи помилок (лексичні, акцентуаційні чи пунктуаційні) мають найбільший негативний вплив на сприйняття інформації аудиторією. Чи згодні ви з тим, що анормативи в медіа з часом починають сприйматися читачами як нова норма?

3) Чи припустима «мовна недбалість» та ігнорування літературних норм у режимі реального часу (соціальні мережі, стрічки новин) заради швидкості пере-

дачі інформації? Як медіаредактору забезпечити чітке розмежування між приватним спілкуванням у соцмережах та офіційними інформаційними ресурсами?

4) Дослідження виявило велику кількість порушень навіть у державних освітніх джерелах та провідних медіа (вживання росіянізмів, плеоназмів, ігнорування нового правопису). Які інструменти самоконтролю та редакційної політики можуть допомогти подолати «вербальну недбалість» та «варваризацію» сучасної мови медіа?

2. Перейдіть на сайт Liga.net (<https://www.liga.net/>). Оберіть один актуальний журналістський матеріал. Проаналізуйте мовні особливості тексту: 1) лексику (неологізми, запозичення, розмовні елементи); 2) синтаксис (короткі / складні речення); 3) стилістичний тон (нейтральний, експресивний, оцінний). Визначте, які сучасні мовні тенденції в ньому реалізовано. Зробіть висновок: чи відповідає мова тексту його жанру та цільовій аудиторії.

3. Оберіть публікацію з інтернет-видання «Українська правда. Життя» (<https://life.pravda.com.ua/>). Випишіть 5–7 мовних одиниць із підвищеною експресивністю (емоційна лексика, метафори, розмовні конструкції). У парі обговоріть: чи відповідають вони мовній нормі; чи є їх уживання стилістично виправданим. Запропонуйте нормативну альтернативу для кожного прикладу. Поясніть, що змінюється в сприйнятті тексту після правки.

4. Перейдіть до новинного матеріалу на сайті «Суспільне Новини» (<https://suspilne.media/>). Проаналізуйте текст з погляду: 1) орфоепічної; 2) лексичної; 3) граматичної; 4) стилістичної норми. Виявлені мовні відхилення зафіксуйте у форматі: приклад – порушена норма – редакторська правка. Зробіть короткий висновок про роль редактора в підтриманні мовної культури медіа.

5. Оберіть один матеріал із сайту NV.ua (<https://nv.ua/ukr>). Кожна група отримує різне завдання: 1 група – перетворити текст на офіційно-інформаційний; 2 група – адаптувати його до молодіжного онлайн-медіа; 3 група – зробити максимально нейтральним і нормативним. Перепишіть ключові абзаци, зберігаючи зміст та обґрунтуйте внесені мовні зміни. Презентуйте результат і поясніть редакторську логіку.

ТЕМА № 10. ЗАГОЛОВОК, ПІДЗАГОЛОВОК ТА ЛІД ЯК КЛЮЧОВІ ЦЕНТРИ І КОМПОЗИЦІЙНІ СТРИЖНІ МЕДІАТЕКСТУ

Анотація лекційного заняття

Заголовковий комплекс як основний засіб привернення уваги аудиторії. Функції заголовка, підзаголовка та ліду в структурі медіатексту. Типологія заголовків і лідів у сучасній журналістиці. Принципи створення інформативних і коректних заголовків. Редакторська робота над заголовком як елемент відповідальної комунікації.

Питання для самоконтролю

1. Яке значення має заголовковий комплекс у медіатексті?
2. Які функції виконують заголовок, підзаголовок і лід?
3. Які типи заголовків і лідів використовуються в сучасній журналістиці?
4. Які принципи створення інформативних і коректних заголовків?
5. Які типові помилки трапляються в заголовках медіатекстів?
6. У чому полягає відповідальність редактора під час роботи над заголовком?

Практичні завдання

1. Оберіть два інформаційні матеріали з різних професійних медіа (кожен здобувач має обрати різне медіа). Проаналізуйте заголовковий комплекс: заголовок; підзаголовок (якщо є); лід. Визначте: 1) яку функцію виконує кожен елемент; 2) чи відповідає заголовок змісту тексту; 3) чи не містить він двозначностей або маніпулятивних акцентів. Оцініть якість заголовкового комплексу.

2. Ознайомтеся із аналітичним матеріалом Інституту демократії ім. Пилипа Орлика «Правила поганого тону: заголовки новин подеколи суттєво викривляють український інформаційний простір» (<https://surl.li/wjuuro>). Обговоріть матеріал та дайте відповіді на запитання:

1) Чи має медіаредактор право використовувати цифри без контексту (наприклад, повідомлення про «100-тисячну армію») або емоційно забарвлену лексику («шок», «приголомшив»), якщо це приносить високі показники переглядів, але провокує паніку серед читачів? Де проходить межа між «інтригуючим» заголовком і «фейком-клікбейтом»?

2) Як редактору адаптувати перекладні або складні політичні новини, щоб зберегти об'єктивність, але не стати інструментом для легітимізації ворожих наративів? Чи є копіювання тональності іноземних джерел виправданим, якщо воно травмує власну аудиторію?

3) Якими мають бути професійні стандарти медіаредагування щодо вибору джерел для заголовків у кризові періоди? Чи несе редакція відповідальність за

поширення дезінформації, якщо у «тілі» новини вказано на анонімність або неперевіреність джерела, але заголовок сформульовано як сенсацію?

3. Перейдіть до розділу новин сайту «TSN.ua» (<https://tsn.ua/>). Знайдіть заголовки, які мають ознаки: 1) надмірної емоційності; 2) клікбейтності; 3) неповної або викривленої інформації. Визначте, у чому полягає проблема такого заголовка. Запропонуйте редакторський коректний варіант, що зберігає інтерес, але не маніпулює. Порівняйте вплив обох заголовків на аудиторію.

4. Перейдіть до будь-якої публікації на сайті «Українська правда» (<https://www.pravda.com.ua/>). Проаналізуйте: 1) який тип ліду використано (інформаційний, проблемний, цитатний, описовий); 2) чи відповідає він жанру матеріалу. Перепишіть лід у двох альтернативних варіантах – більш нейтральному та більш експресивному. Поясніть, як зміна ліду впливає на сприйняття тексту.

5. Оберіть матеріал із сайту «NV.ua» (<https://nv.ua/ukr>). Створіть заголовковий комплекс для: сайту; соціальних мереж; месенджерів / каналів. Проаналізуйте, що змінюється в обсязі, тональності, інформативності. Зробіть висновок про роль редактора у платформній адаптації заголовків.

ТЕМА № 11–12. ФАКТЧЕКІНГ ЯК СКЛАДОВА РЕДАКТОРСЬКОЇ РОБОТИ

Анотація лекційного заняття

Фактчекінг як базовий стандарт професійної журналістики. Види фактів у журналістських матеріалах та джерела їх отримання. Методи перевірки інформації, статистичних даних, цитат і посилань. Типові помилки, пов'язані з недостовірними фактами. Редакторська відповідальність за точність і достовірність оприлюдненого контенту.

Питання для самоконтролю

1. Чому фактчекінг є базовим стандартом професійної журналістики?
2. Які види фактів використовуються в журналістських матеріалах?
3. Які основні джерела отримання фактологічної інформації?
4. Які методи перевірки фактів застосовує редактор?
5. Які типові помилки пов'язані з недостовірними даними?
6. Яка відповідальність редактора за точність оприлюдненого контенту?

Практичні завдання

1. Перейдіть на сайт «Суспільне Новини» (<https://suspijne.media/>). Оберіть один новинний матеріал. Виділіть у тексті всі факти та розподіліть їх на групи: 1) події; 2) персональні; 3) статистичні; 4) цитатні. Для кожної групи визначте можливе джерело перевірки. Поясніть, які факти потребують обов'язкової додаткової перевірки з боку редактора.

2. Оберіть аналітичний або суспільно-політичний матеріал з сайту «Українська правда» (<https://www.pravda.com.ua/>). Знайдіть у тексті 2–3 цитати публічних осіб. За допомогою відкритих джерел (офіційні сайти, повні інтерв'ю, відео): перевірте точність формулювань; з'ясуйте контекст. У парі обговоріть, чи не змінює вирвана з контексту цитата зміст висловлювання та які редакторські дії були б доречними.

3. Перегляньте інтерв'ю «Фактчекінг: судження VS факти» у межах програми «Відсіч дезінформації» (<https://www.youtube.com/watch?v=geDW8DJrOMc>). Об'єднайтеся у 2 групи, кожна з яких виконує одне із запропонованих завдань:

1) Знайдіть у сучасному медіапросторі (новини, соцмережі) цитату відомої особи (історичної постаті або сучасного політика), яка викликає сумнів. За алгоритмом, описаним в інтерв'ю, доведіть або спростуйте її автентичність: знайдіть першоджерело (твір, офіційне звернення, декларацію). Поясніть, чому просте посилання на пошукову видачу Google не є доказом справжності цитати. Подайте результати у формі короткого звіту роботи із посиланням на реальне першоджерело або обґрунтуванням його відсутності;

2) Візьміть новину з анонімного Telegram-каналу або сумнівного онлайн-видання. Випишіть із тексту окремо факти (те, що можна перевірити: хто, де, коли) та судження (оцінки, прогнози, емоційні епітети). Знайдіть у тексті ознаки емоційного маніпулювання (тригери: смерть, діти, страх, зрада). Перепишіть цей матеріал у форматі сухого інформаційного повідомлення та приберіть всі не перевірені судження та емоції.

4. Перейдіть на сайт «StopFake» (<https://www.stopfake.org/uk/>). Оберіть один матеріал із викриттям фейку (на вибір здобувача). Проаналізуйте, який тип недостовірної інформації використано та якими методами її було викрито. Обговоріть, на якому етапі редактор міг би зупинити поширення фейку та які сигнали мають насторожувати редакцію.

5. Уявіть ситуацію: до редакції надходить термінова новина з посиланням лише на соцмережі. Розробіть алгоритм фактчекінгу для такої ситуації: що перевіряється в першу чергу; які джерела є пріоритетними; що робити, якщо підтвердження немає. Презентуйте алгоритм як мапу думок або інтелект-карти за допомогою онлайн-платформи Miro / Padlet. Обговоріть ризики публікації неперевіреної інформації.

ТЕМА № 13–14. ТИПОВІ ПОМИЛКИ В МЕДІА. ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА СПОСОБИ ВИПРАВЛЕННЯ

Анотація лекційного заняття

Основні групи помилок у медіатекстах та їх характеристика. Причини виникнення помилок у журналістській практиці. Редакторські стратегії виявлення, аналізу та виправлення недоліків тексту. Особливості роботи з перекладними матеріалами в медіа. Адаптація та локалізація текстів з урахуванням мовних, культурних і соціальних чинників.

Питання для самоконтролю

1. Які основні групи помилок трапляються в медіатекстах?
2. Які чинники зумовлюють виникнення помилок у журналістській практиці?
3. Які стратегії виявлення та аналізу помилок використовує редактор?
4. Як здійснюється виправлення змістових і мовних недоліків тексту?
5. Які особливості редагування перекладних матеріалів у медіа?
6. У чому полягає адаптація та локалізація медіатекстів?

Практичні завдання

1. Виявіть та відредагуйте логічні помилки в уривках новинних матеріалів. Відредагуйте їх.

1) Цікаво, що «Ювентус» уже вп'яте у своїй історії програє фінал найпрестижнішого футбольного чемпіонату. Та це – Його Величність Футбол. І тут нічого не вдієш. Саме за це його і люблять мільйони вболівальників.

2) Білий дім заявляє, що цього тижня в одній із країн південно-східної Азії зловили одного з провідних членів терористичної організації «Аль-Каїда» і главу бойового крила «Джемаа Ісламія», яка організувала вибухи на острові Балі й в готелі «Marriot», Рідуана Ісамуддіна, відомого також як Хамаблі, затримали у результаті спільної операції ЦРУ і «одного з урядів південно-східної Азії».

3) Недовіра електорату до офіційного результату майбутніх виборів і надалі залишається низькою, що фактично означає рівень довіри до чинної влади.

4) Андрієві Шевченку – 28!

Після матчу гравці «Мілана» зазвичай мають вільний день, тож саме у четвер рідні, а також товариш ще з часів київського «Динамо» Каха Каладзе привітають ювіляра у нього вдома.

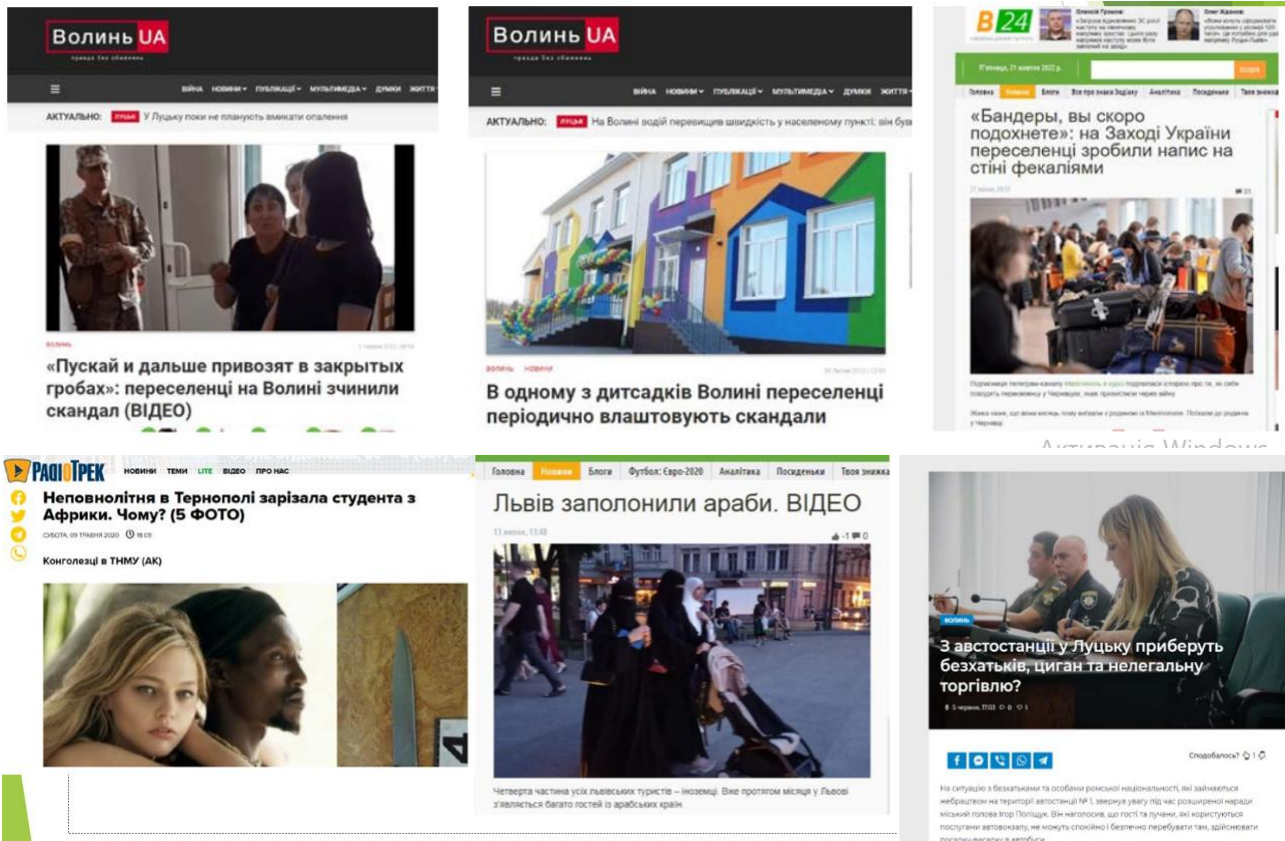
5) Ректор Ужгородського університету покінчив життя самогубством.

Приблизно о 11.00 каретою «швидкої допомоги» В. Сливка був доставлений в реанімацію обласної клінічної лікарні, де він невдовзі помер. Пораненого

ректора знайшла його дружина, він лежав напівроздягнений у ванні без води. Дружина повезла ректора до лікарні, але він помер по дорозі.

б) Кілька років тому триста тисяч чехів вийшло на вулиці Праги протестувати проти зміни керівника державного телебачення, підозрюючи, що він зможе завдати шкоди свободі слова.

2. Чому подані на скриншотах приклади заголовків свідчать про мову ворожнечі у ЗМІ? Яка мета використання регіональними медіа в заголовках таких висловлювань? Чому подібні висловлювання в українських ЗМІ є небезпечним в умовах російсько-української війни?

3. Об'єднайтеся у 3 групи. Кожна група має проаналізувати 1 публікацію із сайту «Детектор медіа» із запропонованих матеріалів. Коротко поясніть, яких фактичних помилок припустилися медійники у своїх матеріалах.

- 1) «Житомирська поліція використала фото журналіста, щоб проілюструвати новину про порушників комендантської години» (<https://surl.li/ihiiyyh>);
- 2) «Редакція hromadske перепросила за помилкове фото загиблого захисника» (<https://surl.li/necstd>);
- 3) ««Шевченко боровся з радянською владою»: 24 канал прокоментував помилку ведучої» (<https://surl.li/uawbcv>).

4. Відшукайте різноманітні помилки в поданих медіаанотаціях на скриншотах. Визначте, чому ці заголовки невдалі. Аргументуйте, чи наявні в цих заголовках ознаки клікбейту? Запропонуйте свої варіанти відредагованих заголовків.

5. Прочитайте журналістський матеріал «Видатні письменники та поети Рівненщини» у онлайн-виданні «Rivne-Day» (<https://rivne-day.com/outstanding-writers/>). Проведіть редакторський аналіз матеріалу за планом. Яких фактичних помилок припустився журналіст? Відредагуйте увесь текст, виправляючи фактичні й мовні огріхи в тексті. Поміркуйте, чи може така публікація бути в медіа?

Критерії	Розкриття критерію
1. Загальні відомості	Назва матеріалу та джерело публікації. Жанр матеріалу (замітка, звіт, репортаж тощо). Актуальність теми та мета публікації
2. Оцінка змісту	Наскільки повно розкрито тему? Чи є матеріал логічно завершеним? Чи дотримано фактологічної точності? Чи є докази або джерела для кожного наведеного факту? Відповідність заголовку, ліду та тексту матеріалу
3. Композиція та структура	Як побудовано текст (вступ – основна частина – висновок)? Чи послідовно подано інформацію (за часом, місцем, логікою подій)? Чи є надлишкові або повторювані фрагменти?
4. Мовно-стилістичний аналіз	Які мовні норми (орфоепічні, орфографічні, лексичні, граматичні, пунктуаційні) порушено? Чи наявні технічні помилки? Чи вживає автор просторіччя, жаргонізми, емоційні або оціночні вислови?
5. Пропозиції щодо редагування	Які фрагменти потребують скорочення, уточнення або вилучення? Як можна покращити структуру, логіку викладу або послідовність подій? Які мовні й стилістичні правки варто внести для підвищення якості тексту?

ТЕМА № 15–16. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА МЕДІАРЕДАГУВАННЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація лекційного заняття

Штучний інтелект як новий чинник трансформації сучасного медіапростору. Автоматизація редакторських процесів. Можливості штучного інтелекту для підвищення ефективності та швидкості редакторської роботи. Роль редактора в умовах використання інструментів штучного інтелекту. Проблеми та ризики впровадження ШІ в редакторську практику. Перспективи розвитку медіаредагування в умовах активного впровадження новітніх технологій.

Питання для самоконтролю

1. Що таке штучний інтелект і чому він розглядається як чинник трансформації сучасного медіапростору?
2. Які редакторські процеси можуть бути автоматизовані за допомогою інструментів штучного інтелекту?
3. Які можливості надає штучний інтелект для підвищення ефективності та швидкості редакторської роботи?
4. Як змінюється роль редактора в умовах використання технологій штучного інтелекту?
5. Які основні проблеми та ризики пов'язані з упровадженням ШІ в редакторську практику?
6. Які перспективи розвитку медіаредагування відкриває активне впровадження новітніх технологій?

Практичні завдання

1. Ознайомтеся з документом Міністерство цифрової трансформації України «Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту у сфері медіа» (<https://surl.li/hamrdz>). Об'єднайтеся у 4 групи, кожна з яких дискутує на одне із запропонованих питань:

1) Рекомендації застерігають від використання згенерованих ШІ зображень для ілюстрації актуальних новин. Чи є етично прийнятним використання ШІ-графіки для ілюстрування аналітичних матеріалів або колонок, і які ризики це несе для сприйняття реальності аудиторією?

2) Штучний інтелект часто відтворює гендерні стереотипи та дискримінаційні патерни, на яких він навчався. Які інструменти перевірки може застосувати редактор, щоб виявити приховані упередження в згенерованому тексті?

3) Комісія не радить ділитися з ШІ персональними даними героїв. Обговоріть сценарій: редактор завантажує в ChatGPT розшифровку інтерв'ю для скоро-

чення тексту. Які потенційні загрози для джерела та журналіста приховані в цій дії?

4) В умовах війни журналістам важливо розкривати фейки, створені за допомогою ШІ. Чи може штучний інтелект стати повноцінним помічником редактора у виявленні дезінформації, чи він поки що залишається лише інструментом для її створення?

2. Ознайомтеся із матеріалом з Інституту масової інформації «Використання ШІ в медіа: як зберегти якість контенту. Інтерв'ю з експертом із ШІ Олексієм Мінаковим» (<https://surl.li/ojgvzt>). Використайте ШІ для створення розширеної замітки, в якій мають бути згадані основні тези та проблеми, висвітлені у матеріалі. Прокоментуйте, наскільки та як вдало ШІ сформулював найважливіші моменти з публікації. Що ШІ не вдалося?

3. Оберіть 1 онлайн-інструмент ШІ (на вибір здобувача). Проаналізуйте його функціонал, переваги та недоліки, користь для редактора, потенційні ризики. З'ясуйте, наскільки ефективно обраний інструмент є корисним та ефективним у роботі редагування в журналістиці та медіасфері? Подайте свій аналіз у формі мініпрезентації (7–8 слайдів).

4. Згенеруйте за допомогою ШІ коротку новину (100–1 500 знаків) на суспільно важливу тему. Опишіть, як і який запит ви створили для ШІ. Якими критеріями керувалися під час його формулювання? Наскільки вдалим вийшов матеріал? Проведіть повне редакторське редагування тексту. Виділіть фрагменти, де факти потребують перевірки; є мовні або стилістичні огріхи; відсутній журналістський баланс.

5. На основі аналітичної статті інтернет-видання «Української правди» «Алі Баба і сорок державників. Як Єрмак втратив стілець праворуч і не отримав підозру» (<https://surl.li/ykpaqp>) створіть за допомогою різних інструментів ШІ (2 на вибір) різні види журналістських матеріалів: 1) розширена замітка; 2) звіт; 3) кореспонденція; 4) рецензія; 5) замальовка. Проаналізуйте створені матеріали в обох інструментах ШІ та оцініть їх, аргументуючи свою позицію. Напишіть загальні висновки, в яких зазначте, який із використаних інструментів ШІ надав найкращий результат у створенні того чи іншого журналістського матеріалу або які матеріали краще створив один інструмент ШІ, а які – інший. Сформулюйте загальні рекомендації, щоб ви змінили чи відредагували у створених текстах.

ЧАСТИНА 2. РЕДАГУВАННЯ В МЕДІА: ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРОВИХ МОДЕЛІВ ТА МЕДІАФОРМАТІВ

ТЕМА № 1. РЕДАГУВАННЯ МЕДІАТЕКСТІВ У РОЗРІЗІ ЖАНРІВ ЖУРНАЛІСТИКИ. ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Анотація лекційного заняття

Жанрова система журналістики як основа редакторської діяльності. Класифікація журналістських жанрів та їх значення для редакторської роботи. Залежність редакторських прийомів від жанрової природи тексту. Загальні принципи редагування інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних матеріалів. Сучасні тенденції розвитку журналістських жанрів у контексті цифровізації медіа та ШІ. Вплив жанрових трансформацій на стратегії та інструменти медіа-редагування.

Питання для самоконтролю

1. Яке значення має жанрова система журналістики для редакторської діяльності?
2. Як класифікуються журналістські жанри та чому це важливо для редагування?
3. Як жанрова природа тексту впливає на вибір редакторських прийомів?
4. Які загальні принципи редагування притаманні інформаційним, аналітичним і художньо-публіцистичним матеріалам?
5. Які сучасні тенденції розвитку журналістських жанрів зумовлені цифровізацією медіа?
6. Як жанрові трансформації впливають на стратегії та інструменти медіа-редагування?

Практичні завдання

1. Створіть мапу думок або інтелект-карти за допомогою онлайн-платформи Miro / Padlet на тему «Загальні принципи редагування інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних матеріалів».
2. Ознайомтеся із науковою публікацією дослідниці Інни Черемних «Трансформація жанрів журналістики в епоху ШІ» (<https://surl.lu/bxgapv>), у якій авторка пропонує класифікацію традиційних жанрів аудіовізуальних медіапродуктів із врахуванням нових форматів та розвитку технологій. Об'єднайтеся у 3 групи, кожна з яких має підібрати по 2 приклади матеріалів до кожної із 6 категорій жанрів.

3. Уявіть, що ви є редакційною колегією нового онлайн-медіа для молоді. Оберіть одну актуальну подію тижня. Розподіліть ролі: головний редактор, кореспонденти, аудіо- та відеомонтажери, SMM-спеціалісти. Кожен має запропонувати формат подачі цієї події у своєму «жанровому полі» (наприклад: репортаж із місця подій, аналітичний розбір «кому це вигідно», серія постів у соцмережах медіа тощо). Обґрунтуйте, чому саме ці жанрові форми будуть ефективними для вашої аудиторії в умовах цифровізації.

4. На основі аналітичного матеріалу Інституту масової інформації «Український гумор у мейнстрімі: коміки збирають мільйони переглядів у YouTube» (<https://surl.li/hdtrnt>) створіть 2 матеріали: в інформаційному та в художньо-публіцистичному жанрах. Визначте, які особливості запропонованої публікації вказують на аналітичний жанр журналістики, наведіть до кожної ознаки приклади зі статті. Які б редакторські зміни, на ваш погляд, покращили б матеріал?

5. Об'єднайтеся у пари та обміняйтеся один з одним 2 текстами, створеними у Завданні 4. Проаналізуйте створені матеріали свого партнера та визначте структуру тексту, подачу фактів, роль заголовка і ліду. Простежте, які ознаки та особливості дали змогу автору якнайкраще передати той чи інший жанр журналістики. Запропонуйте свої зауваження, побажання та зміни до обох матеріалів як редактор медіа та аргументуйте їх необхідність.

ТЕМА № 2–3. РЕДАГУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ: ЖАНРОВІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ДЛЯ ДРУКОВАНИХ І ОНЛАЙН-МЕДІА

Анотація лекційного заняття

Інформаційні жанри журналістики та їх функціональне призначення. Жанрово-стилістичні особливості новин, заміток, повідомлень, репортажів. Специфіка редагування інформаційних текстів для друкованих видань. Особливості підготовки та редагування новин для онлайн-медіа. Оперативність, точність, лаконічність як базові вимоги до інформаційного тексту. Редакторська робота з заголовками, лідами та структурою новинних матеріалів.

Питання для самоконтролю

1. Які інформаційні жанри журналістики та їх функціональне призначення?
2. Які жанрово-стилістичні особливості характерні для новин, заміток, повідомлень і репортажів?
3. У чому полягає специфіка редагування інформаційних текстів для друкованих видань?
4. Які особливості підготовки та редагування новин для онлайн-медіа?
5. Чому оперативність, точність і лаконічність є базовими вимогами до інформаційного тексту?
6. Які редакторські прийоми застосовуються під час роботи із заголовками, лідами та структурою новин?

Практичні завдання

1. Оберіть три матеріали зі стрічки новин інтернет-видання «Укрінформ» (<https://www.ukrinform.ua>). Визначте жанр (новина, замітка, інформаційне повідомлення). Проаналізуйте: повноту фактів (хто? що? де? коли?); дотримання журналістських стандартів; нейтральність викладу; відповідність обсягу жанру. Запропонуйте редакторську версію змін до всіх матеріалів.

2. Знайдіть в газеті 3 матеріали в інформаційному жанрі, які мають «проблемні місця»: у структурі тексту, наявність зайвої інформації, мовні порушення, порушення журналістських стандартів тощо. Запропонуйте своє редакторське рішення щодо змін або покращення медіатекстів.

3. Об'єднайтеся у 4 групи та проаналізуйте стрічки новин інтернет-видань. Кожна група обирає одне із запропонованих онлайн-медіа («Українська правда», «Суспільне. Новини», «Вежа», «I-VIN.INFO»). Перейдіть до їх вкладки з останніми новинами та проаналізуйте особливості анонсів (заголовків та лідів): тип, тональність, точність, мета, цільова аудиторія, мовна грамотність (за бажанням здобувачі можуть додати свої критерії для більшої деталізації).

4. Об'єднайтеся у пари та оберіть 2 новини на одну тему з різних медіа: з газети та інтернет-видання (на вибір здобувачів). Проаналізуйте обидва матеріали та порівняйте типи заголовків та лідів; основна інформація та обрані дані / факти / цитати; ефективність заголовного комплексу для аудиторії преси та інтернет-мережі. Подайте результати аналізу у формі контент-звіту.

5. Оберіть по одному інформаційному матеріалу на одну спільну подію з місцевої газети (RIA – <https://surl.lu/rxlfjk>) та локального онлайн-видання (20.minut.ua – <https://vn.20minut.ua>). Проведіть дослідження двох публікацій та складіть таблицю «Новина в пресі VS Новина в інтернет-виданні: спільне та відмінне». Зверніть увагу не лише на текст матеріалів, але й на їх візуальне оформлення в обох медіа.

ТЕМА № 4–5. ІНФОРМАЦІЙНІ ЖАНРИ В АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА: ПРИНЦИПИ ТА ПРИЙОМИ РЕДАГУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РАДІО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Анотація лекційного заняття

Специфіка інформаційних жанрів у радіо- й телемовленні. Особливості сприйняття інформації в аудіо- та відеоформатах. Принципи редагування радіоновин і телевізійних інформаційних програм. Редагування сценаріїв новинних випусків і сюжетів. Поєднання вербального тексту, звуку та зображення в інформаційних матеріалах. Роль редактора у забезпеченні чіткості, логічності та динамічності аудіовізуального контенту.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає специфіка інформаційних жанрів у радіо- й телемовленні?
2. Як особливості аудіо- та відеосприйняття впливають на редагування інформаційних матеріалів?
3. Які принципи редагування радіоновин і телевізійних інформаційних програм?
4. Які вимоги висуваються до редагування сценаріїв новинних випусків і сюжетів?
5. Як поєднуються вербальний текст, звук і зображення в інформаційних матеріалах?
6. Яку роль відіграє редактор у забезпеченні логічності та динамічності аудіовізуального контенту?

Практичні завдання

1. Прослухайте короткий випуск новин Українського радіо (<https://surl.li/aumliy>). Проаналізуйте: довжину речень; темп і ритм мовлення; зрозумілість фактів «на слух». Виявіть 3 фрагменти, які складно сприймаються аудіально. Запропонуйте редакторську переробку тексту для кращого слухового сприйняття.
2. Об'єднайтеся у пари та оберіть один короткий телевізійний сюжет ТСН на Youtube-каналі (<https://www.youtube.com/@tsn>). Перегляньте його без звуку, зафіксуйте зміст. Потім прослухайте лише аудіодоріжку. Проаналізуйте: що «дублюється» текстом і відео; де текст переважжує зображення; де виникає інформаційний розрив. Запропонуйте редакторські зміни тексту за кадром.
3. Оберіть інформаційну новину з місцевого онлайн-видання. Переробіть її у сценарій окремо для радіо та телебачення тривалістю 30–40 секунд. Зверніть увагу на: логічну послідовність, відсутність складних конструкцій та «усну» природу тексту. Подайте свої редакторські рішення у формі таблиці «Оригінал – редакторська версія – пояснення».

4. Перегляньте один повний випуск новин ICTV / Факти в інтернет-версії (<https://ictv.ua/ua/videos/fakty-obyraj-ictv/>). Проаналізуйте порядок подачі новин, чергування тем, темп і динаміку. Запропонуйте альтернативну редакторську послідовність новин.

5. Рольова гра «Редактор аудіовізуальних новин»

Об'єднайтеся у 3 групи. Кожна група отримує від викладача 3–4 інформаційні повідомлення. Ролі: редактор тексту; редактор відео / звуку; випусковий редактор. Завдання: визначити формат (радіо або ТБ); відредагувати текст; продумати поєднання тексту, звуку й зображення. Подайте свою роботу у формі короткого сценарного плану з усним захистом редакторських рішень.

ТЕМА № 6–7. АНАЛІТИЧНІ ЖАНРИ ЖУРНАЛІСТИКИ: ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ РЕДАГУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ТЕКСТІВ ДЛЯ ПРЕСИ Й ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ

Анотація лекційного заняття

Аналітичні жанри журналістики та їх місце в медіапросторі. Жанрові особливості статті, коментаря, огляду, аналітичного звіту. Структурна організація аналітичних матеріалів. Редакторський контроль логіки аргументації та доказової бази. Робота з фактами, джерелами та аналітичними узагальненнями. Специфіка редагування аналітики для онлайн-видань.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце аналітичних жанрів у сучасному медіапросторі?
2. Які жанрові особливості притаманні статті, коментарю, огляду та аналітичному звіту?
3. Як вибудовується структура аналітичних журналістських матеріалів?
4. У чому полягає редакторський контроль логіки аргументації та доказової бази?
5. Як здійснюється робота з фактами та джерелами в аналітичних текстах?
6. Які особливості редагування аналітичних матеріалів для онлайн-видань?

Практичні завдання

1. Проаналізуйте один аналітичний матеріал з онлайн-медіа «Детектор.медіа» (<https://detector.media/type/4/>). Відтворіть його структуру: вступ (проблема, контекст), основна частина (аргументи, факти) та висновки. Визначте: аналітичний жанр; мету тексту; тип аргументації; роль автора; логічні «провали»; перевантажені фрагменти. Запропонуйте редакторську реконструкцію структури.

2. Оберіть фрагменти з аналітичного матеріалу (5–7 абзаців – на вибір здобувачів) з газети «Світ» (<https://svit.kpi.ua/apxib-2/>). Виділіть ключові тези, аргументи, докази. Проаналізуйте: чи всі твердження обґрунтовані; чи немає логічних стрибків. Запропонуйте редакторські уточнення або переформулювання. Результат: таблиця «теза – аргумент – редакторська оцінка».

3. Ознайомтеся з аналітичним матеріалом УНІАН «Гренландія розбрату: чи зможе Трамп знищити НАТО і ООН» (<https://surl.li/wcrfgb>). Дослідіть джерельну базу (типи джерел, коректність посилань, баланс фактів і авторських узагальнень). Запропонуйте, де потрібне додаткове джерело, а де варто відокремити факт від інтерпретації. Також проаналізуйте довжину абзаців, підзаголовки та логіку навігації. Запропонуйте редакторську онлайн-версію тексту, не змінюючи зміст.

4. Об'єднайтеся у 2 групи. Ознайомтеся з аналітичним матеріалом Інститут масової інформації «Вежа чорного дерева: як українські друковані та інтернет-ЗМІ висвітлюють чутливі теми» (<https://surli.cc/hqbmjf>). Одна група аналізує 3 різні газети, інша – 3 онлайн-видання. Завдання: проаналізувати обрані медіа щодо висвітлення чутливих тем та на основі отриманих результатів створити аналітичний огляд на прикладі запропонованого матеріалу медіадослідження.

5. Оберіть по одному аналітичному матеріалу на одну спільну подію з місцевої газети (RIA – <https://surl.lu/rxlfjk>) та локального онлайн-видання (20.minut.ua – <https://vn.20minut.ua>). Проведіть дослідження двох публікацій та складіть таблицю «Аналітика в пресі VS Аналітика в інтернет-виданні: спільне та відмінне». Зверніть увагу не лише на текст матеріалів, але й на їх візуальне оформлення в обох медіа.

ТЕМА № 8–9. РЕДАГУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У РАДІО- Й ТЕЛЕМОВЛЕННІ: СПЕЦИФІКА АУДІО- ТА ВІДЕОФОРМАТІВ

Анотація лекційного заняття

Аналітичні програми в системі радіо- й телемовлення. Особливості подання складної інформації в аудіовізуальних форматах. Редагування сценаріїв аналітичних передач, токшоу, інтерв'ю. Баланс між аналітичністю та доступністю викладу. Взаємодія слова, інтонації, зображення та монтажу. Редактор як координатор змістової та формальної єдності програми.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце аналітичних програм у системі радіо- й телемовлення?
2. У чому полягають труднощі подання складної інформації в аудіовізуальних форматах?
3. Які особливості редагування сценаріїв аналітичних передач, токшоу та інтерв'ю?
4. Як досягається баланс між аналітичністю та доступністю викладу?
5. Яку роль відіграє взаємодія слова, інтонації, зображення та монтажу?
6. Чому редактора розглядають як координатора змістової та формальної єдності програми?

Практичні завдання

1. Перегляньте аналітичний матеріал «Радіо Свобода» «Після Портнова: як в українській судовій системі сформувалась каста “своїх” та хто до неї увійшов» (<https://surl.li/yirbop>). Визначте формат (аналітична передача, інтерв'ю, дискусія, розслідування, огляд). Проаналізуйте: роль ведучого; спосіб подання складної інформації; ступінь участі редактора (видима/прихована). Сформулюйте 3 редакторські спостереження щодо побудови матеріалу у формі коротких тез.

2. Оберіть (на вибір здобувача) аналітичний радіофрагмент із випусків Українського радіо (<https://ukr.radio>). Складіть умовний сценарний план: вступ; проблемне ядро; пояснення; висновок. Визначте: де порушується логіка; де знижується динаміка. Запропонуйте редакторські корекції структури у форматі сценарної схеми із поясненням правок.

3. Перегляньте інтерв'ю аналітичного характеру «Невідворотні кризи з газовими мережами та кадровий голод в енергетичних секторах: як це змінити?» (<https://surl.li/sbkceo>) у радіопрограмі «Що з економікою?» на Youtube-каналі «Громадське радіо». Проаналізуйте: формулювання та послідовність запитань; підтримування діалогу ведучого із запрошеними гостями; глибину аналітики;

роль монтажу. Запропонуйте редакторські зміни у структурі запитань, скорочення або перестановку фрагментів.

4. Об'єднайтеся у пари та прослухайте уривок із випуску радіопрограми «Радіодень» «Врожай Миколаївщини 2025 року: нові методи та технології обробітку землі» (<https://surl.li/eotfvo>). Зафіксуйте: складні терміни; перевантажені пояснення; довгі логічні ланцюги. Запропонуйте редакторські переформулювання, які полегшують сприйняття на слух складної теми.

5. Перегляньте аналітичний огляд від BBC Україна «Рік під тінню Трампа. Огляд подій 2025 року» (<https://surl.li/dlakor>). Уявіть, що всі здобувачі – редакторська група, яка має перетворити цей відеоогляд на формат студійного токшоу. На основі фактів із відео випишіть усі ключові тези та розділіть інформацію на «факти» (що можна верифікувати) та «судження» (оцінки, прогнози, емоції). Сформулюйте запитання для інтерв'ю, які б уникали «емоційних гойдалок» та спонукали до раціонального аналізу. Визначте, які моменти потребують змін (переходу з емоційного рівня на раціональний) через каву-брейк або зміну теми, як радить алгоритм фактчекінгу. Подайте свій результат командної роботи у формі сценарного плану-сітки аналітичної програми з розписаними ролями та візуальними акцентами.

ТЕМА № 10–11. ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ ЖАНРИ: ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ ДЛЯ ДРУКОВАНИХ ТА ОНЛАЙН-МЕДІА

Анотація лекційного заняття

Художньо-публіцистичні жанри в системі журналістики. Жанрові особливості нарису, есе, фейлетону, портрету. Поєднання образності, емоційності та фактичної точності. Редакторська робота зі стилем, мовними засобами та авторською інтонацією. Збереження індивідуального стилю автора під час редагування. Особливості публікації художньо-публіцистичних матеріалів в онлайн-медіа.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце художньо-публіцистичних жанрів у системі журналістики?
2. Які жанрові особливості нарису, есе, фейлетону та портрету?
3. Як поєднуються образність, емоційність і фактична точність у цих жанрах?
4. У чому полягає редакторська робота зі стилем і мовними засобами?
5. Як зберігається індивідуальний стиль автора під час редагування?
6. Які особливості публікації художньо-публіцистичних матеріалів в онлайн-медіа?

Практичні завдання

1. Оберіть один художньо-публіцистичний матеріал із газети (на вибір здобувача). Визначте його жанр (замальовка, есе, нарис, портрет, памфлет, фейлетон). Виділіть образні метафори та фактичні твердження. Визначте, де образність підсилює сенс, а де може вводити в оману. Простежте авторську інтонацію; рівень образності; присутність фактичної основи. Сформулюйте 3–4 редакторські висновки, які не порушують стилю автора.

2. Ознайомтеся із рубрикою «Погляди» інтернет-видання NV (<https://nv.ua/ukr/opinion.html>). Знайдіть 2 матеріали, у яких яскраво простежуються ознаки художньо-публіцистичного жанру журналістики, та обґрунтуйте їх, наведіть конкретні приклади із текстів. Поясніть, як та чи інша ознака проявляється у наведеному уривку / фразі. Подайте результати у формі таблиці «Ознака – Приклад – Аргументація (коментарі-пояснення)».

3. Знайдіть у місцевих газетах по 2 приклади портретних нарисів. Візуалізуйте структуру обраного тексту: де знаходиться експозиція, кульмінація та розв'язка? Перевірте динаміку тексту: чи не занадто затягнута експозиція? Складіть «Дорожню карту правок». Виділіть три речення, які здаються вам занадто перевантаженими метафорами. Спробуйте спростити їх так, щоб сенс став чіт-

кішим, але зберігся емоційний тон автора. Які художні деталі є критично важливими для розкриття характеру героя, а які – лише переобтяжують текст?

4. Ознайомтеся із журналістським матеріалом інтернет-видання «Аргумент» «Магічне мислення у влади» (<https://surl.li/egesab>). Є дві позиції щодо жанру цього матеріалу: за першою це памфлет, друга – це фейлетон, тож вам необхідно довести, яка позиція є правильною. Визначте ознаки, за якими ви обрали певну позицію, наведіть приклади із тексту. Запропонуйте, що можна залишити без змін, а що потребує редакторського коригування.

5. Оберіть по одному художньо-публіцистичному матеріалу на одну спільну подію з місцевої газети (RIA – <https://surl.lu/rxlfjk>) та локального онлайн-видання (20.minut.ua – <https://vn.20minut.ua>). Проведіть дослідження двох публікацій та складіть таблицю «Публіцистика в пресі VS Публіцистика в інтернет-виданні: спільне та відмінне». Зверніть увагу не лише на текст матеріалів, але й на їх візуальне оформлення в обох медіа.

ТЕМА № 12–13. ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ В АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА: РЕДАГУВАННЯ ЖАНРІВ У СИСТЕМІ РАДІОМОВЛЕННЯ ТА ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Анотація лекційного заняття

Художньо-публіцистичні жанри в аудіовізуальних медіа. Специфіка художнього слова в радіо- й телепрограмах. Редагування сценаріїв документальних програм, нарисів, портретів. Поєднання тексту, музики, шумів і візуальних образів. Редакторський контроль емоційного впливу та смислової цілісності матеріалу. Етичні межі художньої інтерпретації подій і фактів.

Питання для самоконтролю

1. Які художньо-публіцистичні жанри представлені в аудіовізуальних медіа?
2. У чому полягає специфіка художнього слова в радіо- й телепрограмах?
3. Які особливості редагування сценаріїв документальних програм, нарисів і портретів?
4. Як поєднуються текст, музика, шуми та візуальні образи в медіаматеріалах?
5. Яку роль відіграє редактор у контролі емоційного впливу матеріалу?
6. Які етичні межі художньої інтерпретації подій і фактів у медіа?

Практичні завдання

1. Проаналізуйте фрагмент теленарису місцевого каналу «Суспільне» «Перша кравчиня та господиня у селі» (<https://surl.li/pdevia>). Визначте художньо-публіцистичні прийоми (метафора, символ, емоційний акцент). Позначте місця, де художність може знижувати смислову чіткість. Запропонуйте редакторські правки, не порушуючи авторської інтонації.

2. Візьміть уривок письмового нарису або есе (до 2 тис. знаків) і переробіть його в сценарій для радіо. Скоротіть складні синтаксичні конструкції. Позначте інтонаційні паузи. Запропонуйте використання музики або шумів як смислового підсилення.

3. Запропонуйте концепцію 3–4-хвилинного теленарису на довільну соціальну або культурну тему. Окресліть роль слова, зображення та звуку. Визначте, які елементи несе текст, а які – відеоряд. Поясніть редакторські рішення щодо їх поєднання.

4. Уявіть, що ви є головним редактором телеканалу. Журналіст приніс портретний нарис про волонтера, але відеоряд дуже слабкий, герой говорить надто сухо і неемоційно, але історія сама по собі – чудова. Якими будуть ваші дії у такій ситуації? Дайте відповіді на запитання: 1) Як за допомогою монтажу та

закадрового тексту (який ви маєте відредагувати) «витягнути» цей матеріал? 2) Які архівні кадри або графіку ви порадите додати? 3) Як змінити структуру (можливо, почати з кінця)? 4) Запропонуйте емоційний «гачок» для фіналу.

5. Об'єднайтеся в мінігрупи та напишіть сценарій 30-секундного радіонарису на обрану тематику (на вибір здобувачів), яка б зацікавила певну цільову аудиторію. Важлива умова: не можна використовувати жодного слова. Випишіть лише послідовність звуків (наприклад: звук кавомашини → шелест газет → стукіт клавіш → приглушений сміх → звук вхідного повідомлення). Запропонуйте колегам «прочитати» ваш сценарій. Чи зрозуміли вони сюжет та яка його цільова аудиторія? Додайте лише одну фінальну фразу диктора, яка б надала всім цим шумам конкретного художнього змісту.

ТЕМА № 14. СПЕЦИФІКА РЕДАГУВАННЯ РЕКЛАМНИХ І PR-ТЕКСТІВ

Анотація лекційного заняття

Рекламні та PR-тексти як особливий різновид медіаконтенту. Жанрові та стилістичні характеристики рекламних і комунікаційних матеріалів. Редакторські прийоми підвищення ефективності повідомлення. Поєднання інформативності, переконливості та етичних обмежень. Відповідність рекламних і PR-текстів правовим та професійним стандартам.

Питання для самоконтролю

1. Чим рекламні та PR-тексти відрізняються від інших видів медіаконтенту?
2. Які жанрові та стилістичні особливості притаманні рекламним і PR-матеріалам?
3. Які редакторські прийоми сприяють підвищенню ефективності повідомлення?
4. Як поєднуються інформативність і переконливість у рекламних текстах?
5. Які етичні обмеження слід урахувувати під час редагування рекламного контенту?
6. Як забезпечується відповідність рекламних і PR-текстів правовим стандартам?

Практичні завдання

1. Проаналізуйте рекламний або PR-текст (пресреліз, анонс кампанії, рекламний допис у соцмережах). Визначте комунікаційну мету та цільову аудиторію. Виявіть слабкі місця (перевантаженість, нечіткий меседж, надмірна емоційність). Запропонуйте редакторські правки для підвищення переконливості.

2. Оберіть один рекламний або PR-матеріал. Перевірте його на відповідність Закону України «Про рекламу»: чи є чітке маркування? Чи немає в тексті закликів, що маніпулюють вразливими групами населення? Як редактор, оцініть баланс інтересів: чи отримує читач корисну інформацію, крім рекламної? Напишіть 3 поради для автора, як зробити цей текст неприбутковим за формою, але ефективнішим за змістом.

3. На основі одного PR-повідомлення (наприклад, про соціальну ініціативу). Підготуйте відредаговані версії для сайту, соцмереж і електронної розсилки. Змініть обсяг, стиль і тональність. Обґрунтуйте редакторські рішення для кожного формату.

4. Проаналізуйте рекламний або PR-текст щодо відповідності правовим нормам (реклама, авторське право, персональні дані). Знайдіть ризикові формулювання та запропонуйте безпечні альтернативи. Сформулюйте короткий редакторський висновок.

5. Уявіть, що велике медіа опублікувало критичне розслідування про якість продукції бренду, з яким ви працюєте (візьміть для прикладу будь-який актуальний інфопривід). Напишіть офіційний коментар від імені компанії (300–500 знаків). Обов’язкова умова: текст має бути етичним, визнавати помилки (якщо вони є), але водночас захищати репутацію. Проведіть «редакційну летучку» з групою: чи не звучить текст як виправдання? Чи немає в ньому агресії? Чи відповідає він правовим стандартам захисту честі та гідності?

ТЕМА № 15. ОСОБЛИВОСТІ РЕДАГУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРОФЕСІЙНИХ МЕДІА

Анотація лекційного заняття

Інтернет-платформи та соціальні мережі як складова сучасного медіапростору. Специфіка контенту для сайтів, блогів і соціальних мереж. Редагування коротких форматів, мультимедійних та інтерактивних матеріалів. Адаптація текстів до вимог платформи та поведінки аудиторії. Редакторська відповідальність за достовірність і етичність цифрового контенту.

Питання для самоконтролю

1. Яку роль відіграють інтернет-платформи та соціальні мережі в сучасному медіапросторі?
2. У чому полягає специфіка контенту для сайтів, блогів і соціальних мереж?
3. Які особливості редагування коротких форматів і мультимедійних матеріалів?
4. Як здійснюється адаптація текстів до вимог різних платформ?
5. Як поведінка аудиторії впливає на редакторські рішення?
6. Яка відповідальність редактора за достовірність і етичність цифрового контенту?

Практичні завдання

1. Візьміть інформаційний журналістський матеріал і адаптуйте його відредаговані версії для: 1) Facebook; 2) Instagram; 3) X (Twitter); 4) месенджер. Змініть заголовки, обсяг, подачу та акценти. Обґрунтуйте редакторські рішення з урахуванням платформи та очікуваної поведінки аудиторії.

2. Проаналізуйте публікацію «“Мова має значення”. Інтелектуали просять владу зважати на їхні застереження щодо виборів мовного омбудсмена» (<https://surl.li/vpcayk>), яку опубліковано в професійному медіа, що поєднує текст, зображення та відео, пости із соцмереж. Оцініть логіку взаємодії компонентів. Скоротіть її до оптимального формату для публікації в соцмережах. Запропонуйте редакторські правки (порядок, підписи, акценти). Збережіть фактологічну точність і смислову завершеність. Позначте, які елементи було вилучено як другорядні. Поясніть, як зміни вплинуть на сприйняття матеріалу онлайн-аудиторією.

3. Об'єднайтеся у пари та знайдіть звичайну «сиру» публікацію на інтернет-платформах (без підзаголовків та списків) або великий лонґрід. Алгоритм виконання для пари: один здобувач поділяє текст на смислові блоки, додає підзаголовки та виділяє ключові фрази жирним шрифтом; інший здобувач визначає місця для мультимедійних вставок (де доречно вставити пост із соцмереж, де –

відео, а де – тематичне фото). Подайте готовий результат для слухачів, щоб перевірити текст на «сканованість». Чи вдалося їм зрозуміти суть статті за 10 секунд, просто проглянувши її згори донизу? Які були переваги та недоліки видозміненого тексту? Що, на думку здобувачів, варто змінити, аби покращити готову публікацію?

4. Оберіть соціальну мережу одного із всеукраїнських медіа, який часто викладає короткі відео (Reels / TikTok / Shorts). Перегляньте та проаналізуйте останні 5 відео. Випишіть першу фразу кожного відео. Чи «чіпляє» вона? Уявіть, що вам потрібно зробити 60-секундне відео про «Правила академічної доброчесності». Напишіть сценарій, у якому: перші 3 секунди – візуальний та текстовий «гачок», наступні 45 секунд – динамічне викладення фактів (без води), та останні 12 секунд – підсумок та заклик до коментарів. Відредагуйте текст так, щоб у ньому було якнайбільше «сильних» дієслів і жодного зайвого слова.

5. Об'єднайтеся у 3 групи. Уявіть, що Ви – група редакторів соцмереж відомого видання. Під гострим політичним постом у Facebook почалася «хейт-спіч» атака та поширення маніпуляцій. Сформулюйте «Правила спільноти» для вашої сторінки (5 пунктів). Оберіть 3 типові токсичні коментарі (можна змодельовати або знайти реальні приклади в коментарях великих медіа). Пропишіть реакцію на кожен:

- Коментар 1: пряма образа – (видалити чи відповісти?);
- Коментар 2: маніпулятивна напівправа – (надати фактчекінг?);
- Коментар 3: тролінг – (використати іронію чи ігнорувати?).

Поясніть, як ваша редакційна політика впливає на репутацію медіа.

ТЕМА № 16. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДІАРЕДАГУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Анотація лекційного заняття

Сучасні тенденції розвитку медіаредагування. Вплив цифрових технологій і штучного інтелекту на редакторську діяльність. Зміна ролі редактора в умовах конвергентних медіа. Професійні виклики та нові компетентності редактора. Перспективи розвитку медіаредагування в Україні та глобальному медіапросторі.

Питання для самоконтролю

1. Які сучасні тенденції визначають розвиток медіаредагування?
2. Як цифрові технології та штучний інтелект впливають на редакторську діяльність?
3. Як змінюється роль редактора в умовах конвергентних медіа?
4. Які нові професійні виклики постають перед сучасним редактором?
5. Які компетентності стають ключовими для редактора майбутнього?
6. Які перспективи розвитку медіаредагування в Україні та глобальному медіапросторі?

Практичні завдання

1. Візьміть складний аналітичний текст (наприклад, з розділу «Політика» в «Українській правді»). За допомогою будь-якої нейромережі (ChatGPT, Claude, Gemini) зробіть «стисле резюме» (summary) для соцмереж. Порівняйте результат ШІ з оригіналом. Знайдіть 3 моменти, де ШІ втратив контекст, емоційне забарвлення або іронію автора. Відредагуйте «машинний» текст, поверніть йому «людське обличчя».

2. Розгляньте ситуацію. Редакція отримала сенсаційне аудіо, де відомий політик зізнається у злочині. Перевірка показала, що це 90 % дипфейк, але він настільки якісний, що аудиторія в нього повірить. Сформулюйте офіційну відмову від публікації для власника медіа, обґрунтовуючи її стандартами точності. Напишіть редакційний пост для аудиторії, де ви пояснюєте, як саме ваша редакція виявила підробку. Як редактор, запропонуйте систему «водяних знаків» або «верифікації довіри», яку ваше медіа запровадить для боротьби з ШІ-фейками.

3. Створіть коротку авторську візію «Редактор у 2035 році» у форматі есе (до 500 слів) або концептуального маніфесту. Обов'язково врахуйте роль технологій, етики, відповідальності; покажіть, що залишається незмінним у професії редактора; сформулюйте власне бачення професійного майбутнього.

4. Об'єднайтеся у 3 групи. Уявіть, що ви – випускові редактори конвергентного медіа, тематика якого «Психологічна реабілітація ветеранів». Розподіліть

ролі: 1) вебредактор – готує структуру лонгріду з інтерактивними елементами; 2) аудіо / відеоредактор – планує подкаст-версію та Reels; 3) аналітик-візуалізатор – редагує інфографіку зі статистикою. Складіть єдиний «редакційний план публікацій», де поясніть, як один і той самий факт трансформується під впливом жанрової природи різних платформ.

5. Спроектуйте концепцію нового медіапроєкту, який працюватиме у форматі доповненої реальності або метавсесвіту. Обміркуйте, які жанри там будуть домінувати (наприклад, «імерсивний репортаж»)? Як зміниться роль редактора в такому проєкті? (Чи буде він редагувати «код» чи «простір»?). Створіть прототип головної сторінки (або інтерфейсу) такого медіа, де будуть поєднані текст, 3D-моделі та голосове керування.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Медіаредагування як навчальна дисципліна: предмет, об'єкт і завдання курсу.
2. Роль редактора в соціокомунікаційному процесі сучасних медіа.
3. Професійні компетентності та функції редактора в різних типах медіа.
4. Типологія редакторської діяльності: основні види та їх характеристика.
5. Етичні засади редакторської роботи в професійних медіа.
6. Правові аспекти редакторської діяльності: відповідальність за контент, авторське право, свобода слова.
7. Журналістський текст як об'єкт редакторського аналізу: основні характеристики.
8. Поняття редакторського аналізу та його значення в процесі підготовки медіатексту.
9. Основні етапи редакторського аналізу журналістського матеріалу.
10. Поняття редакторської правки та її місце в роботі з текстом.
11. Види редакторських правок і сфери їх застосування.
12. Межі втручання редактора в журналістський текст: професійні та етичні аспекти.
13. Проблема взаємодії «автор – редактор» у сучасних медіа.
14. Логічні засади редагування журналістських текстів.
15. Композиційні норми побудови медіатексту та їх значення для сприйняття інформації.
16. Типові логічні помилки в медіатекстах і способи їх усунення.
17. Мовні особливості сучасного медіатексту та тенденції їх розвитку.
18. Поняття мовної норми та її роль у редагуванні журналістських текстів.
19. Заголовок як структурний і смисловий центр медіатексту: функції та вимоги.
20. Підзаголовок і лід: їх роль у композиції та інформуванні аудиторії.
21. Фактчекінг як складова редакторської діяльності: мета та завдання.
22. Типові помилки в медіа: класифікація та причини виникнення.
23. Роль редактора у виправленні мовних, логічних і фактологічних помилок.
24. Вплив штучного інтелекту на сучасні практики медіаредагування.
25. Перспективи розвитку професії редактора в умовах цифровізації та впровадження новітніх технологій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Загальні принципи редагування медіатекстів у розрізі журналістських жанрів.
2. Сучасні тенденції трансформації журналістських жанрів у цифрових медіа.
3. Особливості редагування інформаційних матеріалів для друкованих медіа.
4. Жанрові та стилістичні вимоги до новинних матеріалів в онлайн-медіа.
5. Типові помилки в інформаційних жанрах друкованих і цифрових медіа.
6. Специфіка редакторської роботи з новинними текстами для сайтів професійних медіа.
7. Інформаційні жанри в радіомовленні: особливості підготовки та редагування текстів.
8. Принципи редагування радіоновин з урахуванням сприйняття інформації на слух.
9. Особливості редагування інформаційних матеріалів для телебачення.
10. Аналітичні жанри журналістики: класифікація та редакторські завдання.
11. Жанрово-стилістичні особливості редагування аналітичних текстів для преси.
12. Редагування аналітичних матеріалів для інтернет-видань: адаптація та структура.
13. Специфіка редагування аналітичних програм у радіомовленні.
14. Особливості редакторської роботи з аналітичними матеріалами в телемовленні.
15. Художньо-публіцистичні жанри: основні характеристики та функції.
16. Жанрово-стилістичні принципи редагування художньо-публіцистичних текстів у пресі.
17. Адаптація художньо-публіцистичних матеріалів для онлайн-медіа.
18. Специфіка редагування художньо-публіцистичних програм у радіомовленні.
19. Особливості редагування художньо-публіцистичних матеріалів на телебаченні.
20. Специфіка редагування рекламних текстів у професійних медіа.
21. Особливості редагування рекламного і PR-контенту.
22. Особливості редакторської політики медіа в соціальних мережах.
23. Адаптація журналістських матеріалів для різних соціальних платформ.
24. Основні виклики та тенденції розвитку медіаредагування в Україні.
25. Глобальні перспективи розвитку професії редактора в умовах цифровізації медіа.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА

Частина 1. Загальні засади та принципи редагування в медіа

1. Проаналізуйте професійні вимоги до редактора, актуальні для цифрових медіа.
2. Охарактеризуйте роль редактора як посередника між автором і аудиторією (на прикладі будь-якого медіа).
3. Складіть таблицю основних видів редакторської діяльності з коротким описом кожного.
4. Наведіть приклади етичних порушень у медіатекстах і запропонуйте редакторські рішення.
5. Складіть алгоритм редакторського аналізу медіатексту перед внесенням правок.
6. Здійсніть редакторський аналіз обраного матеріалу без втручання в текст.
7. Відредагуйте фрагмент журналістського тексту, застосовуючи мінімально необхідні правки.
8. Проаналізуйте конфліктну ситуацію «автор – редактор» і запропонуйте шляхи її розв'язання.
9. Знайдіть у медіа приклади відхилень від мовної норми та запропонуйте редакторські виправлення.
10. Запропонуйте альтернативні заголовки до одного журналістського матеріалу (інформаційний, провокативний і креативний).
11. Відредагуйте лід так, щоб він посилював інтерес до матеріалу та зберігав точність.
12. Проведіть фактчекінг одного медіатексту, визначте щонайменше три факти для перевірки.
13. Оцініть достовірність джерел, використаних у журналістському матеріалі.
14. Проаналізуйте перекладний медіатекст і визначте потребу в локалізації.
15. Оцініть можливості використання інструментів штучного інтелекту в редакторській роботі та визначте потенційні ризики.

Частина 2. Редагування в медіа: особливості жанрових медіаформатів

1. Проаналізуйте сучасні тенденції редагування журналістських жанрів у цифрових медіа.
2. Визначте жанрову належність інформаційного матеріалу та оцініть її відповідність змісту.
3. Адаптуйте новину з друкованого медіа для онлайн-платформи, зберігаючи інформаційну цілісність.

4. Проаналізуйте стилістичні особливості новинного матеріалу для сайту професійного медіа.
5. Проаналізуйте радіоновину з погляду усної форми подачі інформації.
6. Відредагуйте текст радіоновини з урахуванням вимог до звучання та сприйняття на слух.
7. Проаналізуйте телевізійний новинний сюжет і визначте роль тексту в поєднанні з відеорядом.
8. Проаналізуйте логіку аргументації в аналітичній статті та оцініть її переконливість.
9. Проаналізуйте аналітичний матеріал радіо- або телемовлення з погляду специфіки формату.
10. Проаналізуйте баланс між образністю та документальністю в художньо-публіцистичному матеріалі.
11. Відредагуйте художньо-публіцистичний текст, зберігаючи авторський стиль.
12. Відредагуйте PR-матеріал із дотриманням стандартів журналістики та маркування реклами.
13. Проаналізуйте контент професійного медіа в соціальних мережах з погляду редакторської політики.
14. Проаналізуйте сучасні тенденції розвитку медіаредагування у світі.
15. Сформулюйте власне бачення майбутніх змін у професії редактора в умовах цифровізації медіа.

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Підсумкова форма контролю – залік (1 семестр) та іспит (2 семестр) або індивідуальне творче завдання у вигляді редакторського аналізу професійного медіа. Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю.

Критерії оцінювання заліку

Здобувач накопичує бали упродовж семестру за виконання практичних завдань та завдань для самостійної роботи, а також може виконати додаткові завдання (за погодженням із викладачем) для покращення підсумкової оцінки.

Критерії оцінювання іспиту

Здобувач накопичує бали упродовж семестру за виконання практичних завдань та завдань для самостійної роботи. Екзаменаційний білет складається з двох питань та одного практичного завдання: кожне питання оцінюється по 10 балів, а практичне завдання – 20 балів (разом 40 балів).

Альтернатива іспиту:

Підсумковий медіапроект – проведення редакторського аналізу одного із професійних медіа та його захист. Завдання може бути виконане як індивідуально, так і в парах. Медіа, форма та формат роботи над підсумковим проектом відбувається за погодженням із викладачем.

Концепція підсумкового проекту

Компоненти редакторського аналізу	Опис завдання
1. Паспорт медіа	Здобувач коротко описує загальну інформацію про обране медіа, щоб обґрунтувати подальший аналіз: назва та тип медіа, цільова аудиторія, тематика, особливості тощо
2. Аналіз архітекtonіки та структури контенту	Здобувач оцінює, як медіа «тримає» увагу читача через структуру, а саме: рубрикація, композиція матеріалів, заголовковий комплекс, елементи навігації
3. Мовно-стилістична та технічна експертиза	Здобувач досліджує дотримання мовних норм, стилістична єдність, технічне редагування
4. Фактологічний аналіз та дотримання стандартів	Здобувач перевіряє джерела інформації, робота з цитатами, дотримання етичних стандартів
5. Редагування візуального та мультимедійного ряду	Здобувач аналізує якість та необхідність фотоконтенту, інфографіки, елементи дизайну, аудіо- та відеоконтенту
6. Синтез: SWOT-аналіз та пропозиції	Здобувач пропонує конкретні редакторські пропозиції та рішення

Критерії оцінювання підсумкового проєкту

Бали	Критерії оцінювання
31–40	Робота є вичерпним дослідженням медіаплатформи. Здобувач демонструє зразкове володіння методикою редакторського аудиту: паспорт медіа чітко верифікований, архітектоніка та заголовковий комплекс проаналізовані з позицій медіапсихології та стандартів. Виявлено складні мовно-стилістичні та технічні помилки, надано фахові варіанти їх виправлення за принципом «до та після». SWOT-аналіз містить конкретні, інноваційні та практично втілювані рішення. Матеріал ілюстрований релевантними скріншотами та оформлений згідно з вимогами академічного стилю
21–30	Представлено структурований аналіз, що охоплює більшість компонентів концепції. Здобувач правильно ідентифікує типові мовні помилки та порушення журналістських стандартів. Аналіз заголовків та візуального ряду є логічним, проте може бракувати глибини в оцінці мультимедійних елементів або технічного редагування. Пропозиції щодо покращення медіа мають слушний характер, але подекуди є занадто загальними («посилити контроль», «урізноманітнити контент») без деталізації механізмів реалізації
11–20	Робота має переважно реферативний або констатуючий характер. Здобувач описує медіа, але не проводить глибокого критичного розбору його структури. Мовний аналіз обмежується фіксацією очевидних помилок (одруківок) без належної класифікації. Розділи про фактологічну точність та візуальний контент викладені поверхнево. Рекомендації щодо змін фрагментарні, не завжди пов'язані з виявленими недоліками. Відсутня достатня кількість доказових прикладів або порівняльних таблиць редакторських правок
0–10	У проєкті відсутня цілісна концепція аналізу. Здобувач не продемонстрував розуміння завдань медіаредагування: об'єкт обрано формально, аналіз архітекtonіки та стилістики замінено загальними враженнями про видання. Приклади помилок відсутні або не аргументовані. SWOT-аналіз та пропозиції змін мають декларативний характер або повністю відсутні. Робота містить значну кількість власних стилістичних та логічних помилок, що свідчить про низький рівень засвоєння дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити: навч. посіб. Львів: Априорі, 2017. 258 с.
2. Зінчук Р. С., Шульська Н. М. Редагування найтиповіших синтаксичних помилок у мові друкованих ЗМІ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. пр.* 2022. Вип. 55. С. 28–31.
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації. Львів: ПАІС, 2011. 304 с.
4. Партико З. В. Основи редагування: у 2 кн. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017.
5. Серажим К. С. Літературне редагування: навчально-методичний посібник. Київ: Паливода А. В., 2012. 142 с.
6. Тимошик М. С. Основи редагування. Київ: Наша культура і наука, 2019. 560 с.
7. Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Майстерність написання журналістського тексту: уникнення типових лінгвоанормативів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2021. Т. 32(71). № 1. Ч. 3. С. 234–240.
8. Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Лінгвістичні засади медіаредагування: навчально-методичні матеріали для здобувачів спеціальності «Журналістика». Луцьк: Надстир'я, 2024. 92 с.
9. Шульська Н. М., Кошак О. М., Гундерук О. О. Особливості висвітлення медіачутливого контенту: некоректні номінації в журналістській комунікації. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2024. Т. 35(74). № 3. Ч. 2. С. 134–139.
10. Яцимірська М. Культура мови журналіста: навчальний посібник. Вид. 2-ге. Львів: ПАІС, 2017. 168 с.

Допоміжна література

1. Дацишин Х. Мовна толерантність у назвах осіб старшого віку: можливості медіа у формуванні й руйнуванні стереотипів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка», серія «Журналістика».* 2022. Вип. 2(4). С. 87–94.
2. Дацишин Х. Сучасний заголовок новин в українських інтернет-ЗМІ: між клікбейтом та інформативністю. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка», серія «Журналістика».* 2021. Вип. 2. Т. 2. С. 76–82.

3. Мариненко І. О. Орфографічні й лексико-семантичні аномалії в публіцистичних текстах культурно-мовної тематики. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2019. Т. 1(74). С. 57–67.

4. Шутьська Н. М., Зінчук Р. С., Римар Н. Ю. Правописна адаптація іншомовних запозичень у сучасній медіакомунікації. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35(74). № 4. Ч. 2. С. 30–35.

5. Яцимирська М. Сучасний медіатекст: політичні наративи, смисли і сенси, емоційні маркери. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2022. Вип. 51. С. 216–224.

Інформаційні ресурси

1. Асоціація українських редакторів. URL: <https://www.uaredactor.com.ua>
2. Бібліотека ДонНУ ім. В. Стуса. URL: <https://library.donnu.edu.ua>
3. Детектор. медіа. URL: <https://detector.media>
4. Закон України «Про доступ до публічної інформації». Рада: офіційний вебпортал парламенту України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-171>
5. Закон України «Про інформацію». Рада: офіційний вебпортал парламенту України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
6. Закон України «Про медіа». Рада: офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
7. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua>
8. Комісія з журналістської етики. URL: <http://www.cje.org.ua/>
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
10. Словник української мови у 20 томах. URL: <https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0>
11. Correctarium – Українська мова. URL: <https://t.me/correctariumukr>
12. Grammarly. Онлайн-сервіс на основі ШІ: офіційний сайт. URL: <https://www.grammarly.com>

Навчальне видання

Борищук Владислав Володимирович
Дремблюга Олена Володимирівна

МЕДІАРЕДАГУВАННЯ

Навчально-методичний посібник
для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності С7 Журналістика ОП «Журналістика»

Редактор Л. О. Ноцька
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 23.03.2026
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 3,6.
Тираж 30. Зам. 20.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018